

ЛЮДМИЛА ЗАГОРОДНЯ
АЛІНА ДМИТРЕНКО

ПРАКТИКУМ
З ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ
ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДОШКІЛЬНИКІВ»

Глухів – 2023

Міністерство освіти і науки України
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Людмила Загородня, Аліна Дмитренко

ПРАКТИКУМ

з дисципліни

«ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО- ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДОШКІЛЬНИКІВ»

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності
012 Дошкільна освіта

Глухів – 2023

Рекомендовано до друку вченою радою Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
(протокол № 4 від 06.12.2023 року)

Рецензенти:

Л.П. Карнаух, кандидат педагогічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри психології та педагогіки розвитку дитини Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Ю.В. Лавриненко, вихователь-методист Глухівського дошкільного навчального закладу (ясла-садок) «Ромашка» Глухівської міської ради Сумської області

Практикум з дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників» / автори-укладачі Л.П. Загородня, А.П. Дмитренко. Глухів. 2023. 85 с.

Навчально-методичний посібник розроблено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників» для студентів освітнього ступеня «Бакалавр», спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Запропонований посібник є частиною методичного забезпечення навчальної дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників». У ньому представлені плани практичних та лабораторних занять, завдання для самостійної роботи до кожної теми, рекомендації до їх виконання, перелік основної й додаткової літератури, тести, питання до екзамену та критерії оцінювання результатів навчання студентів.

Практикум створено для здобувачів освіти, які навчаються за освітніми програмами: «Дошкільна освіта та мова і література (англійська)», «Дошкільна освіта та початкова освіта», «Дошкільна освіта та психологія», «Дошкільна освіта та логопедія», «Дошкільна освіта та фізична культура», спеціальності 012 Дошкільна освіта.

©Загородня Л.П., Дмитренко А.П., 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ І ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ	8
Практична робота № 1 Теоретико-методологічні основи теорії і методики формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.....	8
Практична робота № 2 Завдання і зміст формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників	10
Практична робота № 3 Куточок природи в закладі дошкільної освіти.....	13
Практична робота № 4 Ділянка закладу дошкільної освіти.....	16
Практична робота № 5 Словесні методи формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.....	18
Практична робота № 6 Форми організації роботи з формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.....	20
Практична робота № 7 Засоби фіксації знань дітей про природу як базового компонента природничо-екологічної компетентності.....	23
Практична робота № 8 Планування й облік роботи з формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників. Керівництво методичною роботою в дошкільному закладі.....	25
Практична робота № 9 Ознайомлення дітей дошкільного віку зі світом рослин.....	28
Практична робота № 10 Ознайомлення дітей дошкільного віку зі світом тварин.....	30
Практична робота № 11 Ознайомлення дошкільників із неживими об'єктами природи	32
Практична робота № 12 Природа Всесвіту і дошкільник.....	34
Лабораторна робота № 1 Практичні методи формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.....	36
Лабораторна робота № 2 Наочні методи формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.....	38
Лабораторна робота № 3 Еколого-психологічні тренінги як засіб формування природничо-екологічної компетентності дошкільників.....	40
Лабораторна робота № 4 Ознайомлення дітей дошкільного віку зі світом рослин та тварин.....	41
Лабораторна робота № 5 Методика ознайомлення дітей із неживими об'єктами природи.....	42
ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	

НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	45
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДОШКІЛЬНИКІВ».....	64
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ, РЕКОМЕНДОВАНОЇ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДОШКІЛЬНИКІВ».....	69
ДОДАТКИ.....	72

ПЕРЕДМОВА

Сьогодні Україна перебуває в стані важкої екологічної кризи, яка спричинена масштабними й систематичними негативними змінами навколишнього природного середовища, пов'язаними з практичною діяльністю людей та військовими подіями. Така ситуація потребує негайного усунення шкоди, заподіяної природі. Процес екологічної освіти молодого покоління регулюють законодавчо-нормативні документи: Національна доктрина розвитку освіти, Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні, Закон України «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти.

Відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти в дітей повинна бути сформована одна з ключових компетентностей, природничо-екологічна, яка визначається як здатність дитини до доцільної поведінки в різних життєвих ситуаціях, що ґрунтується на емоційно-ціннісному ставленні до природи, знаннях її законів та формується в просторі пізнавальної, дослідницької, трудової, ігрової діяльності.

Цей посібник є частиною навчально-методичного забезпечення дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників», яка спрямована на формування екологічної компетентності майбутніх вихователів. Вагомим складником означеної компетентності є вміння організовувати процес ознайомлення з природою й екологічної освіти дітей дошкільного віку. Ці вміння формуються у здобувачів освіти ОС «Бакалавр» під час практичних і лабораторних занять із дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників». Тому метою навчально-методичного посібника «Практикум з дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників»» є формування в майбутніх вихователів практичних умінь і навичок організації процесу ознайомлення з природою й екологічної освіти в закладі дошкільної освіти.

Практикум розроблено на основі робочої програми дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників».

Означений посібник структуровано за логікою лекційного курсу. Він містить теми практичних (12) та лабораторних (6) занять, суголосні темам лекційних занять.

Практичні заняття структуровані таким чином: актуалізація знань з теми, перевірка виконання самостійної роботи, обговорення основних питань теми.

Лабораторні заняття проводяться в такій послідовності: спостереження за моделюванням студентами діяльності з формування природничо-екологічної компетентності, аналіз продемонстрованих видів діяльності.

Зміст практичних і лабораторних занять розроблено таким чином, що їх можна проводити в режимі офлайн й онлайн, а також на базі закладу дошкільної освіти.

Запропоновані завдання для самостійної роботи студентів репродуктивного, репродуктивно-творчого і творчого рівнів. Вони передбачають складання природознавчих розповідей про об'єкт чи явище природи, порівняльних таблиць, написання анотацій, розроблення конспектів занять, екскурсій, еколого-психологічних тренінгів, повсякденних прогулянок, цільових прогулянок, розваг та свят природничого змісту, спостережень, ігор, праці, дослідів, квестів тощо.

Виконання завдань за допомогою QR-кодів стимулює розвиток професійно-творчих здібностей майбутніх вихователів під час розв'язання практичних вправ.

Кожне практичне і лабораторне заняття містить рекомендації до виконання завдань самостійної роботи.

З метою якісної підготовки до практичних і лабораторних занять у додатках посібника розміщено зразки природознавчих розповідей про об'єкти природи, конспекти спостережень за об'єктами природи, хвилинки

милування, зразки оформлення колекцій з природніх матеріалів, схеми аналізу проведення різних форм і методів з екологічної освіти дошкільників. У посібнику вміщено систему оцінювання знань і вмінь майбутніх вихователів як складників їхньої екологічної компетентності.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ І ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Практична робота № 1

Тема: Теоретико-методологічні основи теорії і методики формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників

План

I. Актуалізація знань з теми засобом інтерактивної технології «Мозковий штурм».

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Обговорення основних питань теми.

1. Предмет, мета і завдання дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників».

2. Зміст напряму «Дитина в природному довкіллі» БКДО як нормативне підґрунтя опанування дисципліни.

3. Методологічні основи навчальної дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників»

4. Зв'язок теорії і методики формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників з іншими науками.

5. Методи дослідження проблеми формування природничо-екологічної компетентності в дітей дошкільного віку.

6. Сучасні наукові розвідки з проблеми екологічної освіти дошкільників.

IV. Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити теоретичний матеріал до теми.

2. Укласти глосарій до теми.

3. Написати анотацію на дві сучасні наукові публікації, присвячені проблемі формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Перед написанням анотації ознайомтесь із результатами сучасних наукових досліджень, присвячених різним аспектам проблеми ознайомлення дітей дошкільного віку з природою чи їх екологічної освіти.

2. Під час написання анотації зверніть увагу на таке:

- обсяг анотації має бути 5-6 речень;

- зміст має бути логічним, лаконічним і відповідати темі дослідження чи статті;

- важливо використовувати усталені мовні конструкції, слова-кліше (обґрунтовано ідею про..., у роботі автор акцентує увагу на..., на підставі аналізу... тощо);

- доречним буде використання безособових форм дієслів (проаналізовано, доведено, обґрунтовано, зафіксовано тощо).

Література

основна:

1. Лисенко Н.В., Мацук Л.О., Лисенко О.М. Ознайомлення з природою та основи проєкологічної освіти дітей дошкільного віку. Київ : Слово, 2019. 336 с.

2. Силабус дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників» / Л.П. Загородня, А.П. Дмитренко. Глухів. 2022. URL: https://firebasestorage.googleapis.com/v0/b/fdo-gnpu.appspot.com/o/discipline%2Fregulatory-ok%2Fok13_syllabus.pdf?alt=media.

3. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. 379 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.

додаткова:

4. Загородня Л.П. Дитина в природному довкіллі. Впроваджуємо оновлений БКДО. *Дошкільне виховання*. 2021. №6. С.3-9.

5. Мальська Марта, Паньків Наталія. Основи наукових досліджень :

навчальний посібник. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с. URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/Osnovy-naukovykh-doslidzhen-Pan-kiv-Malska.pdf>.

6. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько В.В. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 46 с.

7. Українська педагогіка в персоналіях [Текст] : навчальний посібник для студ. вузів : у 2 кн. Кн. 2 : ХХ століття / О. В. Сухомлинська, Н. Б. Антоненць, Л. Д. Березівська; за ред. О. В. Сухомлинської. Київ : Либідь, 2005. 552 с.

Практична робота № 2

Тема: Завдання і зміст формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників

План

I. Актуалізація знань з теми засобом інтерактивної технології «Мікрофон».

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Обговорення основних питань теми.

1. Реалізація завдань розумового виховання дошкільників у процесі формування природничо-екологічної компетентності.

2. Реалізація завдань морального виховання дітей дошкільного віку в процесі формування природничо-екологічної компетентності.

3. Реалізація завдань естетичного виховання дошкільників у процесі формування природничо-екологічної компетентності.

4. Реалізація завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку в процесі формування природничо-екологічної компетентності.

5. Принципи відбору знань про природу до освітніх програм для дошкільників.

6. Характеристика змісту освітніх програм, спрямованого на формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.

IV. Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити теоретичний матеріал до теми.

2. Укласти глосарій до теми.

3. Написати повідомлення на педагогічну раду в ЗДО на одну з тем: «Використання природи в розумовому вихованні дітей дошкільного віку», «Використання природи у фізичному вихованні дітей дошкільного віку», «Використання природи в моральному вихованні дітей дошкільного віку», «Використання природи в естетичному вихованні дітей дошкільного віку».

4. Зробити порівняльний аналіз змісту освітнього напрямку «Дитина в природному довкіллі» Базового компоненту дошкільної освіти (редакція 2012 р. та 2021 р.).

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Повідомлення готуйте для вихователів і з позиції вихователя. Бажано, щоб його зміст містив конкретні приклади, які ілюструють основні тези виступу й невеликі рекомендації в кінці. Обсяг приблизно 5 сторінок аркушу А-4. Список літературних джерел формується із 3-5 позицій.

2. Виконання четвертого завдання доцільно оформити в таблиці.

<i>Спільне у змісті БКДО (2012 і 2021 рр)</i>	<i>Відмінне у змісті БКДО (2012-2021 рр)</i>

Література

основна:

1. Лисенко Н.В., Лисенко О.М., Мацук Л.О. Ознайомлення з природою та основи проекологічної освіти дітей дошкільного віку. Київ : Слово, 2019. 336 с.

2. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд. Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 46 с.

3. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. 379 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.

додаткова:

4. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf. (дата звернення: 08.09.2023).

5. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. *Дошкільне виховання*. 2012. № 7. С. 4.

6. Богініч О.Л., Беленька Г.В. Природа і рух. Посібник для батьків дошкільнят та соціальних педагогів / під загальною редакцією С. Чередниченко. Київ : Кобза, 2003. 192 с.

7. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років / кер. проєкту Огнев'юк В.О.; наук. ред. Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київський ун-т. ім. Грінченка, 2020. 419 с.

8. Загородня Л. П. Дитина в природному довкіллі. Впроваджуємо оновлений БКДО. *Дошкільне виховання*. 2021. №6. С. 3–9.

9. Методика ознайомлення дітей з природою: хрестоматія / укладач Н.М. Горопаха. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.

10. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. Київ : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.

11. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція) У 2 частинах / Аксьонова О.П. та ін.; наук. кер. О.Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР–Україна», 2019. 488 с.

12. Світ дитинства: комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів/ упоряд. О.М. Баєр, Л.В. Батліна, А.М. Богуш та ін.; наук. керівник акад. А.М. Богуш за заг. ред. Л.В. Батліної. Тернопіль : Мандрівець, 2015. 200 с.

13. Стежинки у Всесвіт. Комплексна освітня програма для дітей раннього і передшкільного віку / наук. кер. К. Крутій. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2020. 224 с.

Практична робота № 3

Тема: Куточок природи в закладі дошкільної освіти

План

I. Актуалізація знань з теми засобом інтерактивної технології «Термінологічний струмочок».

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Обговорення основних питань теми.

1. Необхідність організації куточка природи, його освітнє значення. Розміщення та обладнання куточка природи в закладі дошкільної освіти.

2. Характеристика різних груп кімнатних рослин за особливостями зовнішнього вигляду (красивоквітучі, цибулинні, ампельні і виткі, сукуленти; декоративно-листяні). Догляд за кімнатними рослинами (поливання, обприскування, підживлення, рихлення ґрунту, обрізання, пересадка, перевалка, лікування, розмноження).

3. Висвітлити питання щодо влаштування акваріуму в груповій кімнаті дошкільного закладу та догляду за ним.

4. Особливості утримання ссавців у куточку природи.

5. Розкрити основні підходи до утримання птахів у кутку природи, вибір птахів, обладнання клітки, годування, догляд.

6. Розкрити критерії добору та особливості утримання в кутку природи тимчасових мешканців.

IV. Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити теоретичний матеріал до теми.
2. Укласти глосарій до теми.
3. Оформити паспорт 10 кімнатних рослин (на вибір) за схемою:
 - 1) назва рослини;
 - 2) загальна характеристика;
 - 3) потреба в світлі;
 - 4) температурний режим;
 - 5) полив;
 - 6) особливості догляду і розмноження.
4. Підготувати повідомлення на одну з тем: «Профілактика і лікування хвороб декоративних птахів», «Профілактика і лікування хвороб акваріумних рибок»; «Профілактика і лікування хвороб хом'ячка і морської свинки».

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Оформляючи паспорт кімнатних рослин, скористайтесь електронним додатком Flora Incognita. Зіскануйте QR-код і завантажте додаток. Дотримуйтесь інструкції з використання.

2. Із запропонованих для повідомлення тем обираєте одну. Повідомлення готуйте для вихователів. Бажано, щоб його зміст містив конкретні рекомендації з профілактики і лікування тварини. Обсяг повідомлення приблизно 5 сторінок аркушу А-4. Список використаних

літературних джерел формується із 3-5 позицій. Повідомлення можна підготувати у вигляді презентації.

Література

основна:

1. Лисенко Н.В., Лисенко О.М., Мацук Л.О. Ознайомлення з природою та основи проєкологічної освіти дітей дошкільного віку. Київ : Слово, 2019. 336 с.

2. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд. Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 46 с.

3. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. 379 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.

додаткова:

4. Каталог кімнатних рослин. Фото й назви. URL: <https://roslyny.com.ua/kimnatni-6>.

5. Книш М.П. Розуміючи – оберігай: тваринний світ Сумщини: навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2010. 236 с.

6. Лавренюк Л. Таємниці вічнозелених. *Джміль*. 2018. №12. С.12-13.

7. Морські свинки: особливості утримання та догляду. URL: <https://e-zoo.com.ua/ua/blog/zdorove-i-ukhod/morskie-svinki-osobennosti-soderzhaniya-i-uhoda>.

8. Утримання тварин у кутку живої природи. URL: http://shostka-flora.in.ua/publ/zoologija/tvarini/utrimannja_tvarin_u_kutochku_zhivoji_prirodi/7-1-0-29.

9. Цветкова М. Нова енциклопедія кімнатних рослин. Харків : ВД Школа, 2013. 216 с.

10. Шкільник Ю.К. Світ рослин. Повна ілюстрована енциклопедія. Київ, 2006. 272 с.

11. Хвилясті Папужки: утримання та догляд. URL: <https://zav->

club.com/khvyliasti-papuzhky-utrymannia-ta-dohliad-v-domashnikh-umovakh/.

12. Як доглядати за канаркою. URL: <https://kultura.poltava.ua/yak-doglyadati-za-kanarkoyu/>.

13. Як доглядати за хом'яком у домашніх умовах URL: <https://www.zootovary.com/uk/doglyad-za-homyakami-a-198.html>.

Практична робота № 4

Тема: Ділянка закладу дошкільної освіти

План

I. Актуалізація знань з теми засобом інтерактивної технології «Ти мені – я тобі».

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Обговорення основних питань теми.

1. Розкрити освітнє значення ділянки закладу дошкільної освіти. Її планування. Вимоги до неї.

2. Охарактеризувати декоративні дерева і кущі, які можна вирощувати на ділянці ЗДО.

3. Висвітлити влаштування газонів та квітників на ділянці ЗДО. Організація кутків дикорослих рослин (лісу, луки) на ділянці.

4. Розкрити особливості влаштування городу на ділянці ЗДО.

5. Визначити особливості посадки плодового саду та догляду за ним.

6. Охарактеризувати засоби приваблювання птахів на ділянку ЗДО в різні пори року.

IV. Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити теоретичний матеріал до теми.

2. Укласти глосарій до теми.

3. Створити план-ескіз розташування квітників на ділянці ЗДО для конкретної вікової групи та їх наповнення багаторічними, дворічними й однорічними рослинами. При цьому врахувати період цвітіння і кольорову гаму, висоту рослини. До плану-ескізу додати опис рослин за схемою:

- 1) назва рослини;
- 2) група (однорічні, дворічні, багаторічні);
- 3) особливості зовнішнього вигляду;
- 4) період цвітіння;
- 5) спосіб розмноження.

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Виконання третього завдання передбачає виготовлення плану-ескізу розташування квітників на ділянці ЗДО. Для його виконання пропонуємо обрати будь-який спосіб: або за допомогою технічних редакторів (наприклад, PowerPoint), або намалювати власноруч. Вікова група на вибір.

Література

основна:

1. Лисенко Н.В., Лисенко О.М., Мацук Л.О. Ознайомлення з природою та основи проєкологічної освіти дітей дошкільного віку. Київ : Слово, 2019. 336 с.

2. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд. Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 46 с.

3. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. 379 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>

додаткова:

4. Білоус В. І. Декоративне садівництво. Умань, 2005. 296 с.

5. Калініченко О.А. Декоративна дендрологія : навч. посібник Київ: Вища школа, 2003. 199 с.

6. У садочку як у віночку: методичні рекомендації / укладачі Є.Ф. Ковтун, Л.М. Сопіна. Вид. СОІППО, 2015. 72 с.

7. Черняк В.М., Бочелюк О.І. Озеленення ділянки дошкільного навчального закладу: навчальний посібник для студентів ВНЗ та педагогічних працівників. Частина 1. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан,

Практичне заняття № 5

Тема: Словесні методи формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників

План

I. Актуалізація знань з теми засобом інтерактивної технології «Струмочок думок».

II. Перевірка виконання завдань самостійної роботи.

III. Обговорення основних питань теми.

1. Висвітлити особливості використання вихователем природознавчої розповіді.

2. Розкрити використання дитячої художньої природознавчої літератури під час ознайомлення дошкільників із природою.

3. Дати характеристику бесід природознавчого змісту, висвітлити методику їх проведення.

IV. Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити теоретичний матеріал до теми.

2. Укласти глосарій до теми.

3. Написати сюжетну природознавчу розповідь про об'єкт чи явище природи для дітей 5-го чи 6-го року життя і описову розповідь для дітей 4-го року життя.

4. Запропонувати 2 словесні логічні завдання.

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Під час написання сюжетної природознавчої розповіді про об'єкт чи явище природи пам'ятайте, що в основі сюжетної природознавчої розповіді завжди якась подія, випадок. Її зміст репрезентує нову для дітей інформацію про явище природи чи об'єкт. Описова природознавча розповідь повинна

містити: інформацію про естетичні властивості об'єкта, деякі особливості його будови; про зв'язок рослини, тварини з умовами життя. У розповідях про тварин – де живе, чим живиться, як захищається, найбільш цікаві сезонні зміни; про значення рослини, тварини у природі та житті людини. Зразки природознавчих розповідей наведено в посібнику «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій» / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. С.266-267, 269. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930> та в додатках А, Б.

2. Для виконання четвертого завдання доцільно використовувати словесні логічні завдання, у процесі розв'язання яких закріплюються знання про доцільне і виважене природокористування. Приклади словесно логічних завдань розміщено в посібнику «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій» / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. С. 268. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930> та в додатку В.

Література

основна:

1. Лисенко Н.В., Лисенко О.М., Мацук Л.О. Ознайомлення з природою та основи проєкологічної освіти дітей дошкільного віку. Київ : Слово, 2019. 336 с.

2. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд. Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 46 с.

3. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. 379 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>

додаткова:

4. Беленька Г., Конюхова Т. Казки про природу. Київ : Чарівний промінь, 2009. 472 с.

5. Виховання дошкільника в праці / Авт. кол. за ред. З.Н. Борисової. Київ, 2001. С. 5-88, 74-108.
6. Загородня Л.П. Відкриваємо таємниці весняної природи. *Палітра педагога*. 2022. № 3–4. С. 3–9.
7. Загородня Л.П. Діти, квіти та жуки, або Як ознайомити дошкільників із природним довкіллям. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2021. №7. С.4–9.
8. Загородня Л.П. Подорожі в природу. Методичні аспекти організації роботи з дітьми. *Палітра педагога*. 2021. № 7–8. С. 3–8
9. Загородня Л.П. Таємниці літа відкриває дітям. *Палітра педагога*. 2022. №5-6. С. 3–9.
10. Загородня Л.П. Теоретичні й методичні засади формування в дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток засобом творів Василя Сухомлинського /Теорія та методика дошкільної і початкової освіти: [монографія] / за заг. ред. О. В. Лобової, С. М. Кондратюк. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2023. 512 с. С. 31–58.
11. Загородня Л.П., Гавриш Н.В. Неосяжне небо над нами. *Методична скарбничка вихователя*. 2021. №3. С.4–19.

Практичне заняття № 6

Тема: Форми організації роботи з формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників

План

I. Актуалізація знань з теми засобом інтерактивної технології «Методичний двобій».

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Обговорення основних питань теми:

1. Сучасне заняття в процесі формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.
2. Екскурсія – як особливий вид організації заняття.

3. Особливості організації та проведення цільових прогулянок в природу з дітьми.

4. Ознайомлення дошкільників із природою на прогулянках.

5. Використання еколого-психологічних тренінгів у процесі формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.

IV. Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити теоретичний матеріал до теми.

2. Укласти глосарій до теми.

3. Написати конспект комплексного або інтегрованого заняття з ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з природою чи екологічної освіти.

4. Написати конспект проведення цільової прогулянки або екскурсії на природу для дітей 5-го року життя.

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Вид заняття його тему визначаєте самостійно. Розробляєте необхідний дидактичний матеріал для його проведення.

2. Під час розроблення конспекту цільової прогулянки пригадайте її відмінності від екскурсії та повсякденної прогулянки. Враховуйте принцип сезонності.

Література

основна:

1. Лисенко Н.В., Лисенко О.М., Мацук Л.О. Ознайомлення з природою та основи проєкологічної освіти дітей дошкільного віку. Київ : Слово, 2019. 336 с.

2. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд. Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 46 с.

3. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів. 2023, 379 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.

додаткова:

4. Беленька Г., Половіна О. Цільові прогулянки в природі: моральний аспект. *Дошкільне виховання*. 2017. № 6. С.12-17.
7. Гуліцка С.Г. Подорож за фарбами весни. Інтегроване заняття. *Дошкільний навчальний заклад*. 2018. № 3. С.30-33.
8. Давиденко О.С. Чарівний світ квітів. Інтегроване заняття з пріоритетом природничих завдань у старшій групі. *Дошкільний навчальний заклад*. 2018. №12. С. 24-27.
9. Загородня Л.П. Відкриваємо таємниці весняної природи. *Палітра педагога*. 2022. № 3–4. С.3–9.
10. Загородня Л.П. Дитина в природному довкіллі. Впроваджуємо оновлений БКДО. *Дошкільне виховання*. 2021. №6. С.3-9.
11. Загородня Л.П. Подорожі в природу. Методичні аспекти організації роботи з дітьми. *Палітра педагога*. 2021. № 7–8. С.3–8.
12. Загородня Л.П. Таємниці літа відкриває дітям. *Палітра педагога*. 2022. №5–6. С.3–9.
13. Літченко О. Вирушаємо на Марс, або Віртуальна екскурсія в дитячому садку. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2023. №11. С. 27-31.
14. Квітучий сад (пізнавальна екскурсія – прогулянка). *Джміль*. 2019. №3. С.6-7.
15. Павлюченко Т., Трипольська Т. Екотур до озера Чеха (туристичний похід для дітей старшої групи та їхніх батьків). *Дошкільне виховання*. 2019. №9. С. 23-27.
16. Петрук Г.М. Сюрпризи природи. Інтегроване заняття з пріоритетом природознавчого змісту із використанням методів мнемотехніки для дітей молодшого дошкільного віку. *Дошкільний навчальний заклад*. 2018. № 2. С.10-14.
17. Трембак К.С., Шевцова О.А. Екологічне виховання в ДНЗ Харків : Вид. група «Основа». 2016. 223 с.

Практичне заняття № 7

Тема: Засоби фіксації знань дітей про природу як базового компонента природничо-екологічної компетентності

План

I. Актуалізація знань з теми засобом інтерактивної технології «Мозковий штурм».

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Обговорення основних питань теми:

1. Розкрити специфіку ведення календарів погоди і природи з дітьми різних вікових груп.

2. Висвітлити вимоги та особливості складання гербаріїв і різноманітних колекцій у процесі ознайомлення дітей із природою.

3. Ознайомлення дітей із мистецтвом складання букетів.

5. Особливості проведення свят та розваг на природничому матеріалі.

IV. Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити теоретичний матеріал до теми.

2. Укласти глосарій до теми.

3. Виготовити кольоровий ескіз календаря погоди для дітей дошкільного віку в редакторі PowerPoint.

4. Написати сценарій розваги природничого змісту.

5. Оформити колекцію природних матеріалів для ознайомлення дітей із природою.

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Кольоровий ескіз календаря погоди виготовляєте в технічному редакторі PowerPoint або іншому технічному редакторі на вибір. Вікову групу дітей обираєте на вибір. Приклади календарів погоди наведено в посібнику «Теорія і методика формування природничо-екологічної

компетентності в дошкільників: курс лекцій» / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. С. 375-379. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.

2. Під час розроблення розваги природничого змісту самостійно обираєте вікову групу і тему. Виготовити для її проведення необхідні дидактичні матеріали.

3. У закладі дошкільної освіти доцільно збирати колекції з плодів дерев і кущів (культурних чи декоративних рослин), насіння квітів квітника, камінців, черепашок молюсків, ґрунтів, піску чи глини певної місцевості для ознайомлення дітей із природою. Приклад оформлення колекцій наведено в додатку Г.

Література:

основна:

1. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд. Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 46 с.

2. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. 379 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.

додаткова:

3. Мазник Т. Осінь щедрa на дарунки (розвага). *Дошкільне виховання*. 2020. №9. С. 30.

4. Ільїна О. Яка пора року найкраща. Розвага для старшої групи. *Дошкільне виховання*. 2017. № 6. С.27-29

5. Мистецтво аранжування квітів. Ікебана. Бонсай. URL: <https://sway.office.com/AFRVRlbcLNNmrknc?ref=Link>.

6. Мистецтво ікебани. URL: <http://jak-zrobyty.pp.ua/3092-kebana-tradicynе-yaponske-mistectvo-aranzhuvannya-kvtv.html>.

Практичне заняття № 8

Тема: Планування й облік роботи з формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників. Керівництво методичною роботою в дошкільному закладі

План

I. Актуалізація знань з теми засобом інтерактивної технології «Мікрофон».

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Обговорення основних питань теми:

1. Значення планування, його основні принципи:

а) планування системи занять з напрямку «Дитина в природному довкіллі»;

б) планування повсякденної роботи з напрямку «Дитина в природному довкіллі».

2. Керівництво методичною роботою в ЗДО з формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.

3. Діагностика сформованості природничо-екологічної компетентності в дітей дошкільного віку.

4. Перевірка роботи ЗДО з реалізації освітнього напрямку «Дитина в природному довкіллі».

IV. Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити теоретичний матеріал до теми.

2. Укласти глосарій до теми.

3. Написати календарний план на 5 днів, ураховуючи принцип сезонності, передбачивши використання різноманітних форм і методів формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників (групу вибрати самостійно).

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Календарний план розробляється з урахуванням вимог Базового компонента дошкільної освіти з освітнього напрямку «Дитина в природному

довкіллі». У процесі календарного планування важливо враховувати принципи сезонності, інтеграції форм і методів екологічної освіти дошкільників, наступності змісту занять і повсякденної роботи, системності, комплексності. Під час планування необхідно передбачити різноманітні форми і методи формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників. Планувати не більше 1-2 видів діяльності в першу половину дня. У процесі планування спостережень доцільно вказати в плані об'єкт спостережень і основні запитання до дітей (додаток Д). Трудову діяльність доцільно планувати один-два рази на тиждень. Під час планування колективної праці фіксується зміст, обладнання й основні прийоми керівництва. Приклад оформлення календарного плану наведено в посібнику «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій» / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. С. 332-333. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.

Література

основна:

1. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. 379 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.

додаткова:

2. Атестація дошкільного навчального закладу: досвід роботи / С.І. Жовнер, О.М. Бобро, Т.І. Погребняк, І.В. Кузмінська. Харків : Основа, 2008.

3. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf. (дата звернення: 08.09.2023).

4. Гавриш Н., Архипова В., Кулінська О. Працюємо з усіма і окремо з кожним. *Дошкільне виховання*. 2009. № 9. С.13-17.

5. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років / кер. проекту

Огнев'юк В.О.; наук. ред. Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київський ун-т. ім. Грінченка, 2020. 419 с.

6. Керівництво дошкільним навчальним закладом. Інформативно-методичні матеріали на допомогу керівникові дошкільного навчального закладу / упорядники Н. Майор, Ю. Манилюк, М. Марусинець, О. Тимофеева. Тернопіль : Мандрівець, 2006. 168 с.

7. Крутій К. Л. Моніторинг як сучасний засіб управління якістю освіти в дошкільному навчальному закладі : монографія. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2010. 172 с.

8. Кузь Г. Моніторинг як інструмент забезпечення якості освіти: індивідуальні освітні маршрути. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2016. № 8. С.12-18.

9. Моніторинг досягнень дітей дошкільного віку згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти. Методичний посібник. Третє видання зі змінами /упорядники Н.М. Шаповал, В.О. Левченко, Г.М. Остапук та ін.; за заг. ред.: Н.М. Шаповал, О.М. Кулик Т.В. Киричук. Тернопіль : Мандрівець, 2021. 184 с.

10. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. Київ : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.

11. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція) У 2 частинах / Аксьонова О.П. та ін.; наук. кер. О.Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР–Україна», 2019. 488 с.

12. Світ дитинства: комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів / упоряд. О.М. Баєр, Л.В. Батліна, А.М. Богуш та ін.; наук. керівник акад. А.М. Богуш / за заг. ред. Л.В. Батліної. Тернопіль : Мандрівець, 2015. 200 с.

13. Стежинки у Всесвіт. Комплексна освітня програма для дітей

раннього і передшкільного віку / наук. кер. К. Крутій. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2020. 224 с.

Практичне заняття № 9

Тема: Ознайомлення дітей дошкільного віку зі світом рослин

План

I. Актуалізація знань з теми засобом інтерактивної технології «Струмочок думок».

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Обговорення основних питань теми:

1. Програмні вимоги до знань дітей дошкільного віку про світ рослин.
2. Ознайомлення дітей з рослинами лісу.
3. Ознайомлення дітей з лучними рослинами.
4. Ознайомлення дітей з рослинами водойм.
5. Рослинність парків і скверів.
6. Рослини пустирів, придорожні та бур'яни.
7. Особливості ознайомлення дітей з адвентивними рослинами.

IV. Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити теоретичний матеріал теми. Повторити тему «Рослинний світ України» із посібника Яришевої Н. Ф. Основи природознавства. Природа України. Київ, 1995. 335 с.

2. Укласти глосарій до теми.

3. Розробити конспект дидактичної гри інтегрованого змісту на закріплення знань дітей про рослини різних фітоценозів, виготовивши до неї необхідні дидактичні матеріали.

4. Оформити: 1) перелік літературних творів про рослини (оповідання, казки, вірші, загадки); 2) музичних творів; 3) картин художників; 4) пізнавальних мультфільмів та телепередач (українських або зарубіжних), об'єднаних однією темою для роботи з дітьми конкретної вікової групи.

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Дидактичну гру інтегрованого характеру розробляйте для дітей 5 років або 6 років на вибір. Приклад дидактичної гри наведено в додатку Е.

2. Виконання четвертого завдання доцільно оформити у вигляді альбому, презентації або окремого файлу, де буде репрезентовано та систематизовано матеріал, визначений у завданні. Перелік літературних творів має складати не менше десяти. Добираючи літературні, музичні твори та картини художників, зверніть увагу на українських та зарубіжних авторів, серед них Надія Карпова, Катерина Білокур, Марія Приймаченко та інші. Для оформлення пізнавальних мультфільмів та телепередач доцільно зазначити їх автора, назву та додати електронне посилання.

Література:

основна:

1. Яришева Н. Ф. Основи природознавства. Природа України. Київ, 1995. 335 с.

додаткова:

2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.

3. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років / кер. проєкту Огнев'юк В.О.; наук. ред. Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ: Київський ун-т. ім. Грінченка, 2020. 419 с.

4. Загородня Л.П. Відкриваємо таємниці весняної природи. *Палітра педагога*. 2022. № 3–4. С. 3–9.

5. Лавренюк Л. Таємниці вічнозелених. *Джміль*. 2018. №12. С.12–13.

6. Презентація «Рослини мандрівники». URL: <https://vseosvita.ua/library/prezentacia-na-temu-roslini-mandrivniki-505483.html>.

7. Терлецький В.К. Дивовижне у світі рослин. Київ : Урожай, 1990. 175 с.

8. Червона книга України URL: <https://redbook-ua.org/animals/status/znykayuchyi>.

Практичне заняття № 10

Тема: Ознайомлення дітей дошкільного віку зі світом тварин

План

I. Актуалізація знань з теми за допомогою інтерактивної технології «Мікрофон».

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Обговорення основних питань теми:

1. Програмні вимоги до знань дітей дошкільного віку про світ тварин.
2. Ознайомлення дітей із кільчастими червами та молюсками.
3. Ознайомлення дошкільників із членистоногими.
4. Ознайомлення дітей дошкільного віку з рибами.
5. Ознайомлення дітей дошкільного віку із земноводними.
6. Ознайомлення дітей дошкільного віку з плазунами.
7. Ознайомлення дітей дошкільного віку з птахами.
8. Ознайомлення дітей дошкільного віку з ссавцями.

IV. Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити теоретичний матеріал теми. Повторити тему «Тваринний світ України» із посібника Яришевої Н. Ф. Основи природознавства. Природа України. Київ, 1995. 335 с.

2. Укласти глосарій до теми.

3. Розробити конспект дидактичної гри інтегрованого характеру на закріплення знань дітей про тваринний світ, виготовивши до неї необхідні дидактичні матеріали.

4. Оформити: 1) перелік літературних творів про тварин (оповідання, казки, вірші, загадки); 2) музичних творів; 3) картин художників; 4) пізнавальних мультфільмів та телепередач, об'єднаних однією темою, для роботи з дітьми конкретної вікової групи.

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Дидактичну гру інтегрованого характеру розробляйте для дітей 5 років або 6 років на вибір. Конспект проведення гри пишеть від першої особи. Вказуйте матеріали, які використовуватимуться в ній, місце проведення (ділянка ЗДО, групова кімната, музична зала тощо). Приклад дидактичної гри наведено в додатку Ж.

2. Виконання четвертого завдання доцільно оформити у вигляді альбому, презентації або окремого файлу, де буде репрезентовано та систематизовано матеріал, визначений у завданні. Перелік літературних творів має складати не менше десяти. Добираючи літературні, музичні твори та картини художників, зверніть увагу на українських та зарубіжних авторів, серед них Надія Карпова, Катерина Білокур, Марія Приймаченко та інші. Для оформлення пізнавальних мультфільмів та телепередач доцільно зазначити їх автора, назву та додати електронне посилання.

Зіскануйте QR-код. Ця інформація допоможе вам під час виконання четвертого завдання.

Література

основна:

1. Яришева Н. Ф. Основи природознавства. Природа України. Київ, 1995. 335 с.

додаткова:

2. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років / кер. проекту Огнев'юк В.О.; наук. ред. Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київський ун-т. ім. Грінченка, 2020. 419 с.

3. Тварини: Я пізнаю світ: Дитяча енциклопедія /Авт. упор. П.Р. Ляхов. Київ, 2000. 510 с.

4. Цеханська О.Ф., Стрелков Д.Г. Атлас тварин. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2011. 80 с.

5. Богініч О. Л., Беленька Г. В. Природа і рух. Посібник для батьків дошкільнят та соціальних педагогів / під загальною редакцією С. Чередниченко. Київ : Кобза, 2003. 192 с.

6. Червона книга України URL: <https://redbook-ua.org/animals/status/znykayuchyi>.

Практичне заняття № 11

Тема: Ознайомлення дошкільників з неживими об'єктами природи

План

I. Актуалізація знань з теми засобом інтерактивної технології «Термінологічний двобій».

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Обговорення основних питань теми:

1. Ознайомлення дітей із водою.
2. Ознайомлення дітей із ґрунтом.
3. Ознайомлення дошкільників із повітрям.
4. Ознайомлення дошкільників із метеорологічними елементами та явищами.

IV. Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити теоретичний матеріал.
2. Укласти глосарій до теми.
3. Написати 3 конспекти проведення дослідів, які б виявляли властивості води, повітря, ґрунту. Підготувати матеріали для проведення дослідів. (Зразок наведено в додатку II).
4. Написати конспект заняття з ознайомлення з метеорологічними елементами та явищами.

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Пам'ятайте не можна проводити з дітьми дослідів, у результаті яких живі істоти гинуть чи травмуються. З дітьми доцільно проводити

елементарні досліді, які б виявляли властивості явищ або об'єктів природи, які наочно виражені, зв'язки між якими доступні осмисленню дітьми. Вікову групу обираєте самостійно. Підготувати матеріали для проведення дослідів або підготувати відео його проведення.

2. Для виконання четвертого завдання необхідно підготувати дидактичні матеріали, необхідні для його проведення. Вікову групу обираєте самостійно.

Література

основна:

1. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. 379 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.

додаткова:

2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.

3. Богініч О. Л., Беленька Г. В. Природа і рух. Посібник для батьків дошкільнят та соціальних педагогів / під загальною редакцією С. Чередниченко. Київ : Кобза, 2003. 192 с.

4. Вербицька Л. Експериментаріум : дослідницька діяльність для дітей старшої групи. *Дошкільне виховання*. 2021. № 7. С. 20–21.

5. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років / кер. проекту Огнев'юк В.О.; наук. ред. Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ: Київський ун-т. ім. Грінченка, 2020. 419 с.

6. Лавренюк Л. Досліди на підвіконні. *Джміль*. 2019. №3. С.10–11.

7. Лавренюк Л. Досліджуємо воду і кригу. *Джміль*. 2019. №1. С.18–19.

8. Легновська В. І., Міцкевич О. В., Семенишина О. А., Сосновська Т.М. Метеомайданчик в ДНЗ: вивчаємо, спостерігаємо, граємо, досліджуємо : методична розробка. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 77 с. URL:

<https://zdo31.lutsk.ua/data/media/2022/02/08/571644320656-326f36707f6d4e0fa8ba4d9c4749d3f3.pdf>.

9. Коровіна Л. Сад каміння. *Дошкільне виховання*. 2019. № 5. С. 34–35.
10. Стеценко І. Досліди з льодом. *Палітра педагога*. 2018. № 6.
11. Мостіпанська Т. У підземній лабораторії. *Джміль*. 2016. №3. С. 20–21.

Практичне заняття № 12

Тема: Природа Всесвіту і дошкільник

План

I. Актуалізація знань з теми засобом інтерактивної технології «Мікрофон».

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Обговорення основних питань теми:

1. Вимоги до знань дітей дошкільного віку про Всесвіт.
2. Коротка характеристика Сонячної системи:
 - а) Сонце – головна зірка Сонячної системи;
 - б) Земля і її супутник;
 - в) планети Сонячної системи.
3. Вічні мандрівники – метеори та метеорити.
4. Зірки та сузір'я.
5. Дослідження Космосу.

IV. Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити теоретичний матеріал.
2. Укласти глосарій до теми.
3. Напишіть конспект заняття щодо ознайомлення із Всесвітом.
4. Скласти загадки, ребуси, кросворди про зірки і малі тіла Сонячної системи.

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Для виконання третього завдання потрібно підготувати дидактичний матеріал, необхідний для його проведення. Вікову групу обирайте самостійно.

2. Виконання четвертого завдання доцільно оформити у вигляді альбому, презентації PowerPoint або окремого файлу, де буде репрезентовано та систематизовано матеріал, визначений у завданні.

Література

основна:

1. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. 379 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.

додаткова:

2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf. (дата звернення: 08.09.2023).

3. Загородня Л.П., Гавриш Н.В. Неосяжне небо над нами. *Методична скарбничка вихователя*. 2021. №3. С.4–19.

4. Богініч О. Л., Беленька Г. В. Природа і рух. Посібник для батьків дошкільнят та соціальних педагогів / під загальною редакцією С. Чередниченко. Київ: Кобза, 2003. 192 с.

5. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років / кер. проекту Огнев'юк В.О.; наук. ред. Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київський ун-т. ім. Грінченка, 2020. 419 с.

6. Лагунова Т.І. Легенди. Міфи. Сказання. Харків : «Фактор», 2004. 192 с.

7. Марданюк А. Курс – на місяць. *Дошкільне виховання*. 2015. № 2. С. 14.

8. Кузьменко Т. Наша унікальна планета. *Джміль*. 2019. №9. С. 22–24.

9. Кузьменко Т. Нептун – крижаний гігант. *Джміль*. 2019. № 1. С. 25–27.
10. Кузьменко Т. Уран – «планета колобок». *Джміль*. 2019. №3. С. 26–27.
11. Кузьменко Т. Юпітер планета – рекордсмен. *Джміль*. 2019. № 5–6. С. 26–27.

Лабораторна робота № 1

Тема: Практичні методи формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників

Зміст лабораторної роботи

1. Спостереження за моделюванням студентами діяльності з формування природничо-екологічної компетентності засобами практичних методів – ігор, праці, дослідів.

2. Аналіз продемонстрованих видів діяльності. (Схеми аналізу подано в додатку К).

Завдання для самостійної роботи:

2. Написати по 1-му конспекту проведення гри, трудової діяльності, досліду для дітей різних вікових груп (наприклад, гра природничого змісту з дітьми 4 року життя, праця – з дітьми 5 року життя, дослід для дітей 6 року життя). Підготуватися до їх моделювання. Виготовити необхідні дидактичні матеріали.

3. Переглянути відео проведення гри, трудової діяльності, досліду для дітей дошкільного віку та написати аналіз за схемою, яка подана в додатках:

1) https://www.youtube.com/watch?v=OpT4B3yX_pM Трудова діяльність «Догляд за кімнатними рослинами». Підготувала Ірина Білявська.

2) https://www.youtube.com/watch?v=6qfroj4i6_Q Трудова діяльність у куточку природи. Підготувала Анжела Забелина.

- 3) <https://www.youtube.com/watch?v=-N24tU1ITIY> Трудова діяльність в куточку природи для 2-гої молодшої групи в час карантину (елемент). Вихователь Чорна Л.Б.
- 4) https://www.youtube.com/watch?v=_lzd3aT2lcs Трудова діяльність. Тема: «Садіння цибулі».
- 5) https://www.youtube.com/watch?v=ap0CnkA_dKg Дидактична гра «В саду чи на городі?».
- 6) <https://www.youtube.com/watch?v=PjSlJejxvJU> Дидактична гра «Що де росте?».
- 7) <https://www.youtube.com/watch?v=YHPP-0NWeбw> Досліди для дітей середнього дошкільного віку «Повітря навколо нас» Підготувала Коломієць В.В.
- 8) https://www.youtube.com/watch?v=RCfQnSbc8_0 Властивості води.

Література

основна:

1. Лисенко Н.В., Лисенко О.М., Мацук Л.О. Ознайомлення з природою та основи проєкологічної освіти дітей дошкільного віку. Київ : Слово, 2019. 336 с.
2. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд. Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 46 с.
3. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. 379 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.

додаткова:

4. Бишовець Т., Слободянюк Л. Виховуємо «дослідників-чомусиків». *Вихователь-методист*. 2013. № 8. С. 24–28.
5. Бондар М. А чи може лід? *Джміль*. 2022. №1. С. 8–10.

6. Загородня Л.П. Діти, квіти та жуки, або Як ознайомити дошкільників із природним довкіллям. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2021. №7. С. 4–9.

7. Кушанова Т., Волошина С. Сумка – килимок. Дидактична гра для дітей середньої і старшої груп. *Дошкільне виховання*. 2019. №3. С. 34–36.

8. Лавренюк Л. Досліджуємо воду і кригу. *Джміль*. 2019. №1. С. 18–19.

9. Стеценко І. Досліди у STREAM- освіті. *Палітра педагога*. 2022. № 2. С. 3–8.

10. Стеценко І. Природа – мудрий винахідник. *Дошкільне виховання*. 2015. № 2. С. 25.

Лабораторна робота № 2

Тема: Наочні методи формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників

Зміст лабораторної роботи

1. Спостереження за моделюванням студентами діяльності з формування природничо-екологічної компетентності засобами наочних методів – спостереження, використання ілюстративного матеріалу, моделей, ТЗН.

2. Аналіз продемонстрованих методів (схеми аналізу подано в додатку К).

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти конспект спостереження за живим об'єктом природи.

2. Розробити конспект заняття з ознайомлення дітей із природою з використанням ілюстративного матеріалу, або ТЗН, або моделей. Підготуватися до імітації його фрагмента.

3. Дібрати перелік українських і зарубіжних мультфільмів природничого змісту для дітей старшого дошкільного віку.

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Орієнтовний список об'єктів для спостереження: собака, кішка, акваріумні рибки, папуга, канарка, голуб, горобець та інші птахи, комахи, морська свинка, кролик, білка тощо. Вікову групу вибрати самостійно. Приклад конспекту спостереження наведено в додатку Д.

2. Виконання третього завдання доцільно оформити в таблиці. У колонці «Назва мультфільму» варто вказати електронне посилання на мультфільм.

Назва мультфільму	Зміст	Мета перегляду

Література

Основна:

1. Лисенко Н.В., Лисенко О.М., Мацук Л.О. Ознайомлення з природою та основи проєкологічної освіти дітей дошкільного віку. Київ : Слово, 2019. 336 с.

2. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. 379 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.

додаткова:

1. Загородня Л.П. Відкриваємо таємниці весняної природи. *Палітра педагога*. 2022. № 3–4. С. 3–9.

2. Загородня Л.П. Милуємося красою природи взимку. *Дошкільне виховання*. 2023. №2. С. 23-25.

3. Загородня Л.П. Подорожі в природу. Методичні аспекти організації роботи з дітьми. *Палітра педагога*. 2021. № 7–8. С. 3–8

4. Загородня Л.П. Таємниці літа відкриває дітям. *Палітра педагога*. 2022. №5–6. С. 3–9.

5. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд. Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 46 с.

Лабораторна робота № 3

Тема: Еколого-психологічні тренінги як засіб формування природничо-екологічної компетентності дошкільників

Зміст лабораторної роботи.

1. Спостереження за моделюванням студентами еколого-психологічного тренінгу.

2. Аналіз проведеного еколого-психологічного тренінгу (схема аналізу подана в додатку К).

Завдання для самостійної роботи:

1. Розробити еколого-психологічний тренінг для дітей старшого дошкільного віку.

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Для проведення еколого-психологічного тренінгу за необхідності дібрати, виготовити матеріали. Вид тренінгу та вікову групу вибрати самостійно. Підготуватися до його моделювання. Приклади еколого-психологічних тренінгів для дітей наведено в посібнику «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій» / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. С. 304–307. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.

Література

основна:

3. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. 379 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.

додаткова:

4. Загородня Л. П. Дитина в природному довкіллі. Впроваджуємо оновлений БКДО. *Дошкільне виховання*. 2021. №6. С. 3–9.

Лабораторна робота № 4

Тема: Ознайомлення дітей дошкільного віку зі світом рослин та тварин

Зміст лабораторної роботи.

1. Представлення форм і методів роботи з дітьми, в процесі яких можна використовувати лепбуки екологічного змісту, виготовлені студентами.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розробити розвагу або квест природничого змісту для старших дошкільників, у процесі яких можна використовувати лепбуки екологічного змісту, виготовлені студентами.

2. Розробити лепбук екологічного змісту, який допоможе систематизувати та закріпити знання дітей про рослинний і тваринний світ.

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Форму роботи з дітьми обираєте на вибір. Під час розроблення конспекту необхідно враховувати лепбук, який допоможе систематизувати та закріпити знання дітей про рослинний і тваринний світ.

2. Розробити лепбук для старших дошкільників. Для виконання цього завдання доцільно об'єднатися в підгрупи. Зразок лепбуків подано в додатку Л. Наповнення лепбуку – на розсуд групи. Потрібно передбачити наявність загальної інформації про досліджувану групу рослин чи тварин, їх видову різноманітність, цікавинок для дошкільників тощо.

Написати рекомендації для вихователів щодо використання створеного лепбуку в процесі формування природничо-екологічної компетентності дошкільників.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf. (дата звернення:

08.09.2023).

2. Богініч О. Л., Беленька Г. В. Природа і рух. Посібник для батьків дошкільнят та соціальних педагогів / під загальною редакцією С. Чередниченко. Київ : Кобза, 2003. 192 с.

3. Відео «Як зробити лепбук власними силами» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Xa3Y2qLdWpI>.

4. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років / кер. проєкту Огнев'юк В.О.; наук. ред. Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ: Київський ун-т. ім. Грінченка, 2020. 419 с.

5. Лавренюк Л. Таємниці вічнозелених. *Джміль*. 2018. №12. С. 12–13.

6. Лепбук «Світ рослин» URL: <https://vseosvita.ua/news/28-tizden-nus-svit-roslin-zustricajte-novij-lepbuk-vid-vseosviti-3565.html>.

7. Презентація «Рослини мандрівники». URL: <https://vseosvita.ua/library/prezentacia-na-temu-roslini-mandrivniki-505483.html>.

8. Тварини: Я пізнаю світ: Дитяча енциклопедія / авт. упор. П.Р. Ляхов. Київ, 2000. 510 с.

9. Терлецький В. К. Дивовижне у світі рослин. Київ : Урожай, 1990. 175 с.

10. Червона книга України URL: <https://redbook-ua.org/animals/status/znykayuchyi>.

Лабораторна робота № 5

Тема: Методика ознайомлення дітей із неживими об'єктами природи

Зміст лабораторної роботи

1. Моделювання студентами квесту, під час якого формуються, закріплюються знання дітей про неживі об'єкти природи.

Завдання для самостійної роботи:

1) Розробити квест, під час якого формуються, закріплюються знання про неживі об'єкти природи.

Рекомендації до виконання завдань СР:

1. Вікову групу обираєте самостійно. Виготовити необхідні матеріали для проведення квесту. Підготуватися до його моделювання або підготувати відеоматеріал (використовуючи для цього програму InShot або іншу програму на ваш вибір).

За необхідності зискануй зображення та завантаж програму

Література

основна:

1. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. 379 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.

додаткова:

2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.

3. Богініч О. Л., Беленька Г. В. Природа і рух. Посібник для батьків дошкільнят та соціальних педагогів / під загальною редакцією С. Чередниченко. Київ : Кобза, 2003. 192 с.

4. Вербицька Л. Експериментаріум : дослідницька діяльність для дітей старшої групи. *Дошкільне виховання*. 2021. № 7. С. 20–21.

5. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років / кер. проєкту Огнев'юк В.О.; наук. ред. Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і науки

України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київський ун-т. ім. Грінченка, 2020. 419 с.

6. Лавренюк Л. Досліди на підвіконні. *Джміль*. 2019. №3. С. 10–11.

7. Лавренюк Л. Досліджуємо воду і кригу. *Джміль*. 2019. №1. С. 18–19.

8. Легновська В. І., Міцкевич О. В., Семенишина О. А., Сосновська Т. М. Метеомайданчик в ДНЗ: вивчаємо, спостерігаємо, граємо, досліджуємо : методична розробка. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 77 с. URL: <https://zdo31.lutsk.ua/data/media/2022/02/08/571644320656-326f36707f6d4e0fa8ba4d9c4749d3f3.pdf>.

9. Коровіна Л. Сад каміння. *Дошкільне виховання*. 2019. № 5. С. 34–35.

10. Стеценко І. Досліди з льодом. *Палітра педагога*. 2018. № 6. С. 34–35.

11. Мостіпанська Т. У підземній лабораторії. *Джміль*. 2016. №3. С. 20–

22

ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Згідно з організацією освітнього процесу за кредитно-модульною системою матеріал навчальної дисципліни поділено на змістові модулі.

Кожен модуль включає теми для вивчення, у межах кожної теми здобувач виконує різні види навчальних завдань, що підлягають оцінюванню (робота на практичних та лабораторних заняттях; аналіз, узагальнення, систематизація та творча інтерпретація теоретичного та практичного матеріалу; доповнення; виконання завдань для самостійної роботи; підготовка календарів погоди та природи, підготовка лепбуків, оформлення колекцій та їх презентація тощо).

Запропоновані завдання для самостійної роботи студентів репродуктивного, репродуктивно-творчого і творчого рівнів. Вони передбачають складання природознавчих розповідей про об'єкт чи явище природи, порівняльних таблиць, написання анотацій, розроблення конспектів занять, екскурсій, еколого-психологічних тренінгів, повсякденних прогулянок, цільових прогулянок, розваг природничого змісту, спостережень, ігор, праці, дослідів, квестів тощо.

Засобами діагностики для поточного контролю успішності та якості навчання є: усне опитування, тестування, письмові завдання.

Відповідність шкал оцінювання знань і вмінь студентів із дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників» для ОС «Бакалавр»

Оцінка а ECTS	Середньо- зважений бал, що формує інтервальну шкалу	Сума балів за 100 бальною шкалою	Національна оцінка		
A	4,51-5,00	90-100	5	Зараховано	<i>Відмінно</i> – високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями, зокрема студент: - дає правильні, точні, повні ґрунтовні відповіді, підкріплені прикладами і презентацією власної
	5,00	100			

	4,95	99		<p>позиції;</p> <ul style="list-style-type: none"> - демонструє високий рівень знань в обсязі навчальної програми з теорії і методики формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників, які отримав, користуючись основною і допоміжною літературою, зокрема статтями у фахових виданнях; - користується сучасною науковою термінологією; - методично грамотно розв'язує запропоновані завдання; - творчо підходить до виконання завдань; - орієнтується в системі методичних понять, науково правильно їх тлумачить; - вичерпно розкриває актуальні питання сучасної методики формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників, пов'язує їх із суміжними дисциплінами; - володіє сучасними технологіями ознайомлення дітей з природою; - методично грамотно розробляє конспекти занять, екскурсій, цільових прогулянок, дослідів, праці тощо; - дотримується високої культури писемного професійного мовлення; - виконує всі завдання самостійної роботи вчасно і якісно.
	4,90	98		
	4,85	97		
	4,80	96		
	4,75	95		
	4,70	94		
	4,65	93		
	4,60	92		
	4,55	91		
	4,51	90		
В	4,01-4,50	82-89	4	<p><i>Добре</i> – достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження, зокрема студент:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дає відповідь на питання всіх тем дисципліни недостатньо повну, але змістовну, підкріплену прикладами і власними судженнями; - добре володіє теоретичними знаннями з методики формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників, які отримав із основної літератури і деяких фахових видань; - орієнтується в системі методичних понять, але припускається поодиноких несуттєвих помилок у їх тлумаченні; - розкриває окремі актуальні питання методики формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників, пов'язує їх із суміжними дисциплінами; - під час виконання завдань методичного характеру, зокрема розробки конспектів занять, екскурсій, розваг, прогулянок, тощо, допускає несуттєві помилки; - володіє окремими сучасними технологіями ознайомлення дітей із природою; - виконав не менше як 90 % завдань самостійної роботи.
	4,50	89		
	4,43	88		
	4,36	87		
	4,29	86		
	4,22	85		
	4,15	84		
	4,08	83		
	4,01	82		
С	3,50-4,00	74-81	4	<p><i>Добре</i> – середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до</p>

	4,00	81		<p>оперування набутими вміннями й навичками, зокрема студент:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дає відповідь на питання з тем дисципліни недостатньо повну, але іноді підкріплену прикладами і власними судженнями; - добре володіє теоретичними знаннями з методики формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників, які отримав із основної літератури; - орієнтується в системі методичних понять, але припускається поодиноких несуттєвих помилок у їх тлумаченні; - розкриває окремі актуальні питання методики формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників, пов'язує їх із суміжними дисциплінами; - під час виконання завдань методичного характеру, зокрема розробки конспектів занять, екскурсій, розваг, прогулянок, тощо, допускає несуттєві помилки; - виконав не менше як 80 % завдань самостійної роботи.
	3,90	80		
	3,84	79		
	3,76	78		
	3,67	77		
	3,59	76		
	3,51	75		
	3,50	74		
D	2,83-3,43	64-73	3	<p><i>Задовільно</i> – середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками, зокрема студент:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відповідь на основні питання курсу дає недостатньо повну; - презентує поверхове викладення матеріалу з основних тем методики формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників; - ключові питання розкриває неповно, в основному презентує матеріал основного посібника або ж конспект лекції; - помиляється у визначенні базових методичних понять; - не знайомий із сучасними технологіями, які застосовуються в процесі ознайомлення дітей дошкільного віку з природою, та їх використанням у практиці роботи дошкільних закладів; - не наводить прикладів; - допускає суттєві помилки у розв'язанні конкретних методичних завдань; - не користується науковою термінологією; - відсутній творчий підхід у вирішенні завдань ознайомлення дітей з природою; - володіє низькою культурою усного і писемного мовлення; - не виконує більш як половини завдань самостійної роботи; - під час розробки конспектів занять, екскурсій, прогулянок, ігор, праці, дослідів допускає грубі методичні помилки; - не вміє грамотно проаналізувати зміст програм щодо ознайомлення дітей з природою.
	3,43	73		
	3,36	72		
	3,29	71		
	3,22	70		
	3,15	69		
	3,07	68		
	3,01	67		
	3,00	66		
	2,92	65		
	2,83	64		

Е	2,51-2,75	60-63	3		<p><i>Задовільно</i> – рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього, зокрема студент:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відповідь на основні питання дисципліни дає недостатньо повну; - презентує незнання матеріалу з основних тем основ природознавства з методикою ознайомлення з природою; - ключові питання розкриває неповно, в основному презентує концепт лекції; - помиляється у визначенні базових методичних понять; - не знайомий із сучасними технологіями, які застосовуються у процесі ознайомлення дітей дошкільного віку з природою, та їх використанням у практиці роботи дошкільних закладів; - не наводить прикладів; - допускає суттєві помилки у розв'язанні конкретних методичних завдань; - не користується науковою термінологією; - відсутній творчий підхід у вирішенні завдань ознайомлення дітей з природою; - володіє низькою культурою усного і писемного мовлення; - не виконує більш як половини завдань самостійної роботи; - під час розробки конспектів занять, екскурсій, прогулянок, ігор, праці, дослідів допускає грубі методичні помилки; - не вміє грамотно проаналізувати зміст програм, який стосується ознайомлення дітей з природою.
	2,75	63			
	2,67	62			
	2,59	61			
	2,51	60			
FX	2,00-2,5	35-59	2	<p>не зараховано</p> <p><i>Незадовільно</i> – низький рівень володіння навчальним матеріалом:</p> <ul style="list-style-type: none"> - студент ключові питання розкриває неповно, користується при цьому інформацією з основних літературних джерел чи конспекту; - помиляється у визначенні методичних понять, а більшості визначень не знає; - не знайомий із сучасними технологіями, які застосовуються в процесі формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників, та їх використанням у практиці роботи дошкільних закладів; - допускає суттєві помилки у розв'язанні конкретних методичних завдань, складанні конспектів занять, екскурсій, прогулянок тощо; - не користується науковою термінологією; - відсутній творчий підхід у вирішенні практичних завдань ознайомлення дітей з природою; - непослідовно викладає теоретичний матеріал, не наводить потрібних прикладів, допускає багато помилок; - не вміє грамотно розробити конспект заняття 	

				чи іншої форми роботи з дітьми за визначеною темою; - не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
F	0,00-1,99	1-34	2	<i>Незадовільно</i> – низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни: студент володіє низькою культурою усного мовлення; не наводить прикладів; не виконує більш як половини завдань самостійної роботи; виявляє незнання більшої частини матеріалу чи конкретної теми в цілому з основ природознавства з методикою ознайомлення з природою

Відповідність шкал оцінювання (національної та європейської (ECTS))

Оцінка ECTS	Середньозважений бал, що формує інтервальну шкалу	Національна оцінка	
		1	2
1	2	3	
A	4,51-5,00	5	<i>Відмінно</i> – високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями
B	4,01-4,50	4	<i>Добре</i> – достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження
C	3,50-4,00	4	<i>Добре</i> – середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками
D	2,83-3,43	3	<i>Задовільно</i> – середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками
E	2,51-2,75	3	<i>Задовільно</i> – рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього
FX	2,00-2,50	2	<i>Незадовільно</i> – низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять із дисципліни
F	0,00-1,99	2	<i>Незадовільно</i> – низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни

ТЕСТИ З ДИСЦИПЛІНИ

«Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників»

<p>1. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників належить до системи:</p> <ol style="list-style-type: none">1) педагогічних наук;2) природничих наук;3) психологічних наук;4) соціологічних наук.	
<p>2. Навколишня природа існує об'єктивно, її можна пізнати як на теоретичному, так і на практичному рівнях, природа знаходиться в постійному русі і розвитку – ці положення складають основу дисципліни:</p> <ol style="list-style-type: none">1) методичну;2) методологічну;3) теоретичну;4) наукову.	
<p>3. Принципи наочності, енциклопедичності, природовідповідності обґрунтував:</p> <ol style="list-style-type: none">1) Ж.Ж. Руссо;2) Й.Г. Песталоцці;3) Я.А. Коменський;4) М. Монтесорі.	
<p>4. Еколого-психологічні тренінги – це форма, яка поєднує в собі ознаки:</p> <ol style="list-style-type: none">1) заняття, тренінгу й гри-імітації;2) психологічного тренінгу й гри;3) психологічного тренінгу й заняття;4) психологічного тренінгу й розваги.	
<p>5. Якого хребта в структурі Карпат не існує:</p> <ol style="list-style-type: none">1) Полонинського;2) Вододільного;3) Яблунецького;4) Скибового.	
<p>6. Що не є метеорологічним елементом:</p> <ol style="list-style-type: none">1) рух повітря;2) сонячна радіація;3) опади;4) ґрунт.	
<p>7. Родючість ґрунту визначається:</p> <ol style="list-style-type: none">1) водопроникністю;2) аерацією;3) наявністю гумусу;	

4) наявністю включень.	
8. Найбільшою річкою України є: 1) Десна; 2) Прип'ять; 3) Дніпро; 4) Південний Буг.	
9. Глухів знаходиться: 1) у зоні мішаних лісів; 2) на межі Лісостепу і Степу; 3) у зоні Лісостепу; 4) на межі Полісся і Лісостепу.	
10. Дерево, листя якого у спеку вкриваються липкою речовиною, щоб зменшити випаровування води: 1) липа; 2) акація; 3) дуб; 4) каштан кінський.	
11. Який птах нашої місцевості не є перелітним: 1) шпак; 2) грак; 3) соловей; 4) зозуля.	
12. Які тварини посідають перше місце за своєю чисельністю: 1) комахи; 2) звірі; 3) птахи; 4) плазуни.	
13. До рослин ефемероїдів належить: 1) іван-чай; 2) календула; 3) підсніжник; 4) шавлія лучна.	
14. Який із наведених принципів не є засадовим під час розроблення програми навчання і виховання в ЗДО, зокрема з ознайомлення дітей із природою: 1) розвивального і виховувального характеру знань; 2) науковості; 3) студентоцентризму; 4) доступності; 5) енциклопедичності.	
15. Якої вимоги до об'єктів куточка природи не існує: 1) об'єкти куточка природи повинні відповідати завданням програми, сприяти їхньому виконанню; 2) рослини і тварини повинні бути безпечними для дітей;	

<p>3) рослини і тварини повинні бути виключно екзотичними;</p> <p>4) об'єкти не повинні вимагати складного догляду;</p> <p>5) об'єкти куточка природи повинні періодично змінюватися.</p>	
<p>16. Рослини поділяються на мезофіти, ксерофіти, гідрофіти відповідно до потреби:</p> <p>1) у волозі;</p> <p>2) у світлі;</p> <p>3) у теплі;</p> <p>4) у поживному ґрунті.</p>	
<p>17. Сансів'єра, аспідистра, плющ, нефролепіс – це рослини:</p> <p>1) світлолюбні;</p> <p>2) тіневитривалі;</p> <p>3) тінелюбні;</p> <p>4) вологолюбиві.</p>	
<p>18. Абутілон, антуріум, жасмин кімнатний, алоє, бальзамін – це рослини:</p> <p>1) світлолюбні;</p> <p>2) тіневитривалі;</p> <p>3) тінелюбні;</p> <p>4) вологолюбиві.</p>	
<p>19. Рослини об'єднано в групи – красивоквітучі, декоративно-листяні, цибулинні, виткі, ампельні, сукуленти відповідно до:</p> <p>1) особливостей зовнішнього вигляду;</p> <p>2) потреби у волозі;</p> <p>3) потреби у світлі;</p> <p>4) потреби в теплі.</p>	
<p>20. Азалія, герань зональна, зантедескія, бальзамін, сенполія, фуксія, цикламен належать до групи:</p> <p>1) декоративно-листяних;</p> <p>2) красивоквітучих;</p> <p>3) цибулинних;</p> <p>4) ампельних і витких.</p>	
<p>21. Яка із названих кімнатних рослин не належить до групи красивоквітучих:</p> <p>1) абутілон;</p> <p>2) агава;</p> <p>3) ахіменес;</p> <p>4) глоксинія.</p>	
<p>22. Амариліс, валота пурпурова, гемантус належать до групи:</p> <p>1) декоративно-листяних;</p> <p>2) красивоквітучих;</p> <p>3) цибулинних;</p> <p>4) ампельних і витких.</p>	
<p>23. Яка із названих рослин не належить до групи цибулинних:</p>	

<p>1) зефірантес, 2) евхарис амазонський; 3) традесканція; 4) кринум.</p>	
<p>24. Аспідистра, фікус, сансів'єра, драцена, кротон належать до групи:</p> <p>1) декоративно-листяних; 2) красивоквітучих; 3) цибулинних; 4) ампельних і витких.</p>	
<p>25. Яка із названих рослин не належить до групи декоративно-листяних:</p> <p>1) бегонія королівська; 2) аукуба, 3) плющ; 4) колеус.</p>	
<p>26. Кампанула рівнолиста, аспарагус, плющ, цисус – належать до групи:</p> <p>1) декоративно-листяних; 2) красивоквітучих; 3) цибулинних; 4) ампельних і витких.</p>	
<p>27. Яка із названих рослин не відноситься до групи ампельних і витких:</p> <p>1) дитячі слізки; 2) циперус; 3) гойя м'ясиста; 4) сциндапсус.</p>	
<p>28. Зігокактус, каланхое, алоє – належать до групи:</p> <p>1) декоративно-листяних; 2) красивоквітучих; 3) цибулинних; 4) сукулентів.</p>	
<p>29. Яка із названих кімнатних рослин не належить до групи сукулентів:</p> <p>1) цисус; 2) агава; 3) красуля товстянка; 4) бріофілум Дегремона.</p>	
<p>30. Що із перерахованого нижче не є складовими догляду за рослинами:</p> <p>1) поливання; 2) підрізання; 3) аерація;</p>	

4) підживлення.	
<p>31. Шкідник кімнатних рослин, дрібна біла комаха, що має на кінці черевця виделчастий наріст, за допомогою якого вона стрибає – це:</p> <p>1) щитівка; 2) ногохвістка; 3) павутинний кліщ; 4) трипс.</p>	
<p>32. Яка із названих нижче шкідливих комах має червоний колір, ледь помітна неозброєним оком, оселяється на нижньому боці листка під білою павутиною і живиться соком рослини:</p> <p>1) щитівка; 2) ногохвістка; 3) павутинний кліщ; 4) трипс.</p>	
<p>33. Марганець, залізо, алюміній, хром, бор – це:</p> <p>1) органічні добрива; 2) мікродобрива; 3) макродобрива; 4) мінеральні добрива.</p>	
<p>34. За способом розмноження риб поділяють на:</p> <p>1) прісноводних та екзотичних; 2) холодноводних та теплолюбних; 3) живородних та ікрометних; 4) морських та прісноводних.</p>	
<p>35. Яка із названих рибок не є холодноводною:</p> <p>1) скалярія; 2) вуалехвіст; 3) шубункін; 4) комета.</p>	
<p>36. Яка із названих рибок не є теплолюбною:</p> <p>1) неон; 2) телескоп; 3) півник; 4) молінезія.</p>	
<p>37. Яка із названих рибок не є ікрометною:</p> <p>1) гуппі; 2) мечоносець; 3) золота рибка; 4) молінезія.</p>	
<p>38. Якої форми акваріум є найкращим для кутків природи дошкільного закладу:</p> <p>1) круглої; 2) прямокутної;</p>	

3) циліндричної; 4) конусної.	
39. Оптимальною температурою води для більшості екзотичних акваріумних риб є: 1) 18-30 градусів; 2) 23-28 градусів; 3) 15-30 градусів; 4) 14-35 градусів.	
40. Трубочник, мотиль, дафнія – це: 1) корм для рибок; 2) збудники хвороб акваріумних рибок; 3) водорості; 4) захворювання акваріумних рибок.	
41. Річчя, пістія, водяна капуста – це акваріумні рослини, які: 1) укорінюються в ґрунті; 2) плавають на поверхні; 3) плавають у товщі води; 4) ростуть на стінках акваріума.	
42. Яка із названих акваріумних рослин не належить до групи таких, що укорінюються в ґрунті: 1) водяний гіацинт; 2) валіснерія; 3) криптокорина; 4) альтернантера.	
43. Яка із названих акваріумних рослин не належить до групи вільноплаваючих у товщі води: 1) кабомба; 2) гігрофіла; 3) стрілолист; 4) елодея.	
44. Що із перерахованого нижче не є складовими догляду за акваріумом: 1) аерація; 2) заміна води; 3) чищення стінок і дна акваріума; 4) полірування стінок акваріума.	
45. Які птахи не рекомендовані для утримання в кутку природи: 1) синичка ремез 2) канарка; 3) хвилястий папуга; 4) папуги-нерозлучники.	
46. Із скількох компонентів складається корм для птахів: 1) двох; 2) трьох;	

<p>3) чотирьох; 4) п'яти.</p>	
<p>47. Просо, канаркове насіння, овес, насіння соняшника, льону – це складові:</p> <p>1) мінерального корму; 2) м'якого; 3) зернового; 4) вітамінного.</p>	
<p>48. Що із названого нижче не є складовими мінерального корму для птахів:</p> <p>1) сир; 2) товчена яєчна шкарлупа; 3) крупний річковий пісок; 4) деревне вугілля.</p>	
<p>49. Що із названого нижче не є складовими м'якого корму для птахів:</p> <p>1) диня; 2) білий хліб; 3) сухарі; 4) пудинги.</p>	
<p>50. Який корм оновлюється приблизно через 10 днів:</p> <p>1) вітамінний; 2) зерновий; 3) мінеральний; 4) м'який.</p>	
<p>51. На нормальне харчування пташки в першу чергу впливає:</p> <p>1) освітлення; 2) температура повітря; 3) вологість повітря; 4) відсутність протягів.</p>	
<p>52. Розміри клітки 40x80x20 є оптимальними для утримання:</p> <p>1) канарок; 2) хвилястих папуг; 3) папуг-нерозлучників; 4) щигликів.</p>	
<p>53. У канарок співають:</p> <p>1) молоді птахи; 2) самки; 3) самці; 4) самотні птахи.</p>	
<p>54. Найбільше птахи бояться:</p> <p>1) шуму; 2) різких рухів біля клітки; 3) темряви;</p>	

4) протягів.	
55. Ящик висотою 30-35 см є оптимальним житлом для: 1) хом'ячка сірійського; 2) хом'ячка джунгарського; 3) морської свинки; 4) черепахи.	
56. Морські свинки живуть у середньому: 1) три роки; 2) п'ять років; 3) сім років; 4) десять років.	
57. Хом'ячки живуть у середньому: 1) три роки; 2) п'ять років; 3) сім років; 4) десять років.	
58. Тренінги, в яких йдеться про рослинний і тваринний світ, явища природи, взаємозв'язки природи і людини – це 1) тренінги за дидактичною метою; 2) за спрямованістю змісту; 3) за змістовим наповненням; 4) за місцем проведення.	
59. Під час діагностики рівнів природничо-екологічної компетентності в дошкільників виявляють сформованість таких її компонентів: 1) емоційно-ціннісне ставлення, знання і навички; 2) знання й естетико-етичні почуття; 3) знання і навички поведінки в природі; 4) емоційно-ціннісне ставлення до природи й доцільна поведінка.	
60. У тераріумі утримують: 1) жуків, бабок, метеликів, коників; 2) мурах; 3) жабу, черепаху; 4) хом'ячка.	
61. Яких вимог до озеленення ділянки не існує: 1) педагогічних; 2) гігієнічних; 3) інженерно-архітектурних; 4) організаційно-ландшафтних.	
62. Яке дерево, що квітує в березні-квітні, рекомендоване для вирощування на ділянці ЗДО: 1) вільха; 2) клен; 3) каштан;	

4) горобина.	
63. Самшит, ялівець, магонія – це кущі: 1) красивоквітучі; 2) декоративно-листяні; 3) виткі; 4) плодово-ягідні.	
64. Форзиція, жасмин садовий, бузок, хеномелес – це кущі: 1) красивоквітучі; 2) декоративно-листяні; 3) виткі; 4) плодово-ягідні.	
65. Клематиси, кампфіс, кирказон, виноград дівочий – це кущі: 1) красивоквітучі; 2) декоративно-листяні; 3) виткі; 4) плодово-ягідні.	
66. Якого виду газону не існує: 1) мавританського; 2) неаполітанського; 3) багаторічного пістрявого; 4) спортивного.	
67. Який вид газону засівається сумішшю злакових і квітучих (10-15 видів) трав: 1) мавританський; 2) неаполітанський; 3) багаторічний пістрявий; 4) спортивний.	
68. Зірочка жовта, проліска, герань криваво-червона, іван-чай – це рослини, які можна висадити в кутку: 1) лісу; 2) луки; 3) степу; 4) водойми.	
69. Тимофіївка, лисохвіст, королиця, конюшина, смілка – це рослини, які можна висіяти в кутку: 1) лісу; 2) луки; 3) степу; 4) гір.	
70. Яка рослина квітника не є багаторічною: 1) примула; 2) календула; 3) рудбекія; 4) гладіолус.	

<p>71. Братки, незабудки, гвоздики турецькі, мальви – це рослини квітника:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) однорічні; 2) дворічні; 3) багаторічні; 4) трирічні. 	
<p>72. Яка із названих рослин не є однорічною:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) чорнобривці; 2) цинія; 3) наперстянка; 4) іпомея. 	
<p>73. Швидкоростучі овочі і такі, що можна їсти сирими, рекомендовані для вирощування на городі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) молодшої групи; 2) середньої групи; 3) старшої групи; 4) групи раннього віку. 	
<p>74. Увесь набір овочевих рослин, які розмножуються і насінням, і розсадою, можна вирощувати на городі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) молодшої групи; 2) середньої групи; 3) старшої групи; 4) групи раннього віку. 	
<p>75. Спостереження, демонстрація ілюстративного матеріалу, моделювання – це методи, що належать до групи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) словесних методів; 2) наочних методів; 3) практичних методів; 4) методів виховання. 	
<p>76. Який метод не належить до групи словесних методів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) дослід; 2) бесіда; 3) природознавча розповідь вихователя; 4) читання художньої літератури природознавчого змісту. 	
<p>77. Який метод не належить до групи практичних методів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) праця на природі; 2) моделювання; 3) дослід; 4) ігри природничого змісту. 	
<p>78. Для накопичення знань про розвиток і ріст рослин і тварин, про сезонні зміни в природі використовують:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) короткочасні спостереження; 2) довготривалі; 3) епізодичні; 	

4) порівняльні.	
79. Схема спостереження за рослиною, твариною, неживим об'єктом природи реалізується на: 1) першому етапі; 2) другому етапі; 3) третьому етапі; 4) четвертому етапі.	
80. На початку спостереження увага дитини звертається на: 1) естетичний зовнішній вигляд об'єкта; 2) особливості будови об'єкта; 3) значення об'єкта для природи і життя людини; 4) місце росту чи життя.	
81. Дослід проводиться в: 1) два етапи; 2) три етапи; 3) чотири етапи; 4) п'ять етапів.	
82. Припущення як важлива складова дослідження висувається на: 1) першому етапі; 2) другому етапі; 3) третьому етапі; 4) четвертому етапі.	
83. Модель, за допомогою якої можна пояснити зміну дня і ночі, пір року, відноситься до: 1) предметних; 2) предметно-схематичних; 3) схематичних; 4) діючих.	
84. Як називається метод формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників, що полягає у викладенні інформації шляхом монологічного мовлення вихователя: 1) бесіда; 2) природознавча розповідь; 3) читання природознавчої книжки; 4) складання загадок.	
85. Словесні логічні завдання є різновидом: 1) сюжетної природознавчої розповіді вихователя; 2) природознавчої бесіди; 3) описової розповіді про об'єкт природи; 4) описової розповіді про явище природи.	
86. Вступна, супроводжуюча, заключна – це різновиди: 1) природознавчої розповіді вихователя; 2) природознавчої бесіди; 3) описової розповіді про об'єкт природи;	

4) описової розповіді про явище природи.	
87. Якого різновиду праці в природі не існує: 1) праця з вирощування рослин; 2) праця із догляду за тваринами; 3) праця, спрямована на економне використання неживих об'єктів природи; 4) праця, спрямована на охорону природи.	
88. Ігри природознавчого змісту – «Підбіжи до дерева, листок з якого я покажу», «Літає, бігає, стрибає, плаває» належать до групи: 1) театралізованих; 2) дидактичних; 3) сюжетно-рольових; 4) народних.	
89. Заняття, на якому діти отримують перші елементарні уявлення про природу, – це: 1) поглиблено-пізнавальне; 2) первинно-ознайомлювальне; 3) підсумкове; 4) оцінне.	
90. Заняття, спрямоване на розкриття цілісної сутності певної теми засобами різних видів діяльності, що послідовно змінюють один одного, називається: 1) інтегрованим; 2) комплексним; 3) комбінованим; 4) предметним.	
91. Заняття, на яких реалізується зміст двох і більше розділів програми, причому кожне завдання передбачає одночасну актуалізацію знань дітей із різних розділів програми, називаються: 1) інтегрованими; 2) комплексними; 3) комбінованими; 4) предметним.	
92. Встановлення взаємозв'язку з попереднім досвідом дітей, повідомлення мети, колективне спостереження, індивідуальні спостереження, збір природного матеріалу, дидактичні ігри, підсумкова бесіда – це складові: 1) цільової прогулянки на природу; 2) екскурсії; 3) повсякденної прогулянки; 4) заняття на екологічній стежині.	
93. Що не використовується під час цільової прогулянки:	

<p>1) дидактична гра;</p> <p>2) спостереження;</p> <p>3) розповідь вихователя;</p> <p>4) збір природного матеріалу.</p>	
<p>94. Колективне спостереження, індивідуальні спостереження, ігри, досліди, індивідуальна робота, праця на природі – це складові:</p> <p>1) цільової прогулянки;</p> <p>2) повсякденної прогулянки;</p> <p>3) екскурсії;</p> <p>4) еколого-психологічного тренінгу.</p>	
<p>95. Складання колекцій, гербаріїв, букетів, свята та розваги на природничому матеріалі – це:</p> <p>1) засоби фіксації знань дітей про природу;</p> <p>2) засоби формування первинних природничих знань;</p> <p>3) засоби уточнення і поглиблення знань дітей про природу;</p> <p>4) засоби систематизації знань про природу.</p>	
<p>96. Дотримання температурного режиму, вологості в приміщенні – важливі вимоги до зберігання:</p> <p>1) колекцій листівок;</p> <p>2) гербаріїв;</p> <p>3) колекцій камінців;</p> <p>4) колекцій ґрунтів.</p>	
<p>97. Ведення календаря природи і погоди починається з:</p> <p>1) другої молодшої групи;</p> <p>2) першої молодшої групи;</p> <p>3) середньої групи;</p> <p>4) старшої групи.</p>	
<p>98. Зміст свят і розваг на природознавчому матеріалі зорієнтований на:</p> <p>1) фіксацію набутих дітьми знань;</p> <p>2) подачу нових знань про природу;</p> <p>3) самостійний пошук дітьми відповідей на проблемні питання природничого змісту;</p> <p>4) поглиблення й уточнення знань дітей про природу.</p>	
<p>99. Елементарна пошукова діяльність, народний календар, український дитячий фольклор – це засоби екологічного виховання дошкільників, які запропонувала:</p> <p>1) Н. Яришева;</p> <p>2) З. Плохій;</p> <p>3) Н. Лисенко;</p> <p>4) Г. Беленька.</p>	
<p>100. Метою планування й обліку роботи з формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників є:</p>	

<p>1) послідовна реалізація змісту освітньої програми, за якою працює ЗДО, тобто того обсягу знань, умінь, навичок, рівня вихованості, що забезпечуватиме всебічний розвиток дітей у процесі ознайомлення з природою й формування в них природничо-екологічної компетентності;</p> <p>2) забезпечення всебічного розвитку дітей у процесі ознайомлення з природою й формування в них природничо-екологічної компетентності;</p> <p>3) урахування основних етапів засвоєння знань дітей у процесі ознайомлення з природою й формування в них природничо-екологічної компетентності;</p> <p>4) забезпечення наступності в екологічній освіті дошкільників і молодших школярів.</p>
--

Ключ до тестів з теорії і методики формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників

№ пит.	Відп.	№ пит.	Відп.	№ пит.	Відп.	№ пит.	Відп.
1	1	26	4	51	1	76	1
2	2	27	2	52	1	77	2
3	3	28	5	53	3	78	2
4	1	29	1	54	2	79	3
5	3	30	3	55	3	80	1
6	4	31	2	56	4	81	3
7	3	32	3	57	1	82	2
8	3	33	2	58	3	83	2
9	4	34	3	59	1	84	2
10	1	35	1	60	3	85	1
11	2	36	2	61	3	86	2
12	1	37	1	62	1	87	3
13	3	38	2	63	2	88	2
14	3	39	2	64	1	89	2
15	3	40	1	65	3	90	2
16	1	41	2	66	2	91	1
17	3	42	1	67	1	92	2
18	1	43	3	68	1	93	1
19	1	44	4	69	2	94	3
20	2	45	1	70	2	95	1
21	2	46	3	71	2	96	2
22	3	47	3	72	3	97	1
23	3	48	1	73	1	98	1
24	1	49	1	74	3	99	3
25	3	50	3	75	2	100	1

Перелік питань до екзамену з дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників»

1. Інспектування ЗДО щодо реалізації змісту освітнього напрямку «Дитина в природному довкіллі».
2. Предмет, завдання та методологічні основи навчальної дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників».
3. Зв'язок теорії і методики формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників з іншими дисциплінами.
4. Характеристика основних методів дослідження проблем екологічної освіти дошкільників.
5. Використання природи у вихованні дітей дошкільного віку в історії західної прогресивної педагогіки (Я.А. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, Й.Г. Песталоцці, Ф. Фребель, М. Монтессорі).
6. Порівняльна характеристика змісту ознайомлення дітей із природою і формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників у сучасних комплексних освітніх програмах.
7. Методика використання моделей у процесі формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.
8. Діячі народної освіти України – про роль природи у формуванні особистості дитини.
9. Виконання завдань розумового виховання в процесі формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.
10. Реалізація завдань морального виховання дошкільників у процесі формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.
11. Фізичне виховання дітей дошкільного віку в процесі формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.
12. Трудове виховання дітей у процесі формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.
13. Естетичне виховання дошкільників засобами природи.

14. Принципи відбору змісту знань дітей дошкільного віку про природу до освітніх програм.
15. Необхідність організації кутка природи в закладі дошкільної освіти. Його значення в розвитку вихованні й навчанні дошкільнят.
16. Кімнатні рослини кутка природи, особливості догляду, використання.
17. Птахи в кутку природи, їх біологія й умови утримання.
18. Утримання риб у кутку природи. Влаштування акваріума і догляд за ним.
19. Утримання ссавців – постійних мешканців у кутку природи ЗДО.
20. Характеристика тимчасових мешканців кутка природи, особливості їх утримання (вирощування).
21. Освітнє значення ділянки закладу дошкільної освіти. Планування ділянки та педагогічні й гігієнічні вимоги до неї.
22. Добір дерев і кущів для ділянки закладу дошкільної освіти. Особливості посадки й догляду за ними.
23. Влаштування квітників на ділянці закладу дошкільної освіти, догляд за ними.
24. Посадка городу й догляд за ним у закладі дошкільної освіти.
25. Посадка саду й догляд за ним у закладі дошкільної освіти. Влаштування газонів та кутків дикорослих рослин на ділянці ЗДО.
26. Спостереження як основний метод формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників. Його види та методика проведення.
27. Методика використання ілюстративного матеріалу в різних вікових групах ЗДО в процесі формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.
28. Технічні засоби навчання в процесі формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників, їх значення та методика використання.

29. Складання колекцій, гербаріїв, букетів у ЗДО.
30. Методика проведення дослідів з об'єктами природи в ЗДО.
31. Використання ігор під час формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.
32. Види праці в природі, форми її організації та зміст у різних вікових групах.
33. Значення дитячої художньої літератури для процесу формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників. Методика використання природознавчої книжки в різних вікових групах.
34. Характеристика бесіди як словесного методу формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників. Види бесід, методика їх проведення.
35. Заняття як важлива форма організації роботи формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників. Типи занять, методика їх проведення.
36. Види екскурсій, їх тематика та структура. Освітнє значення екскурсії як форми організації роботи формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.
37. Методика проведення екскурсій у природу з дітьми старшого дошкільного віку.
38. Характеристика цільової прогулянки як форми організації роботи з формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників. Її відмінність від екскурсії та методика проведення.
39. Повсякденні прогулянки на ділянці закладу дошкільної освіти, їх значення, структура та місце в системі роботи з формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.
40. Ведення календаря погоди і природи в різних вікових групах ЗДО.
41. Свята та розваги на природничому матеріалі в закладі дошкільної освіти.

42. Віммельбух як засіб фіксації знань про природу.
43. Планування й облік роботи з формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.
44. Керівництво директора роботою з формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників у ЗДО.
45. Організація і зміст роботи методичного кабінету з реалізації ЗДО на пряму «Дитина в природному довкіллі».
46. Діагностика сформованості природничо-екологічної компетентності в дошкільників.
47. Характеристика природознавчої розповіді вихователя. Види розповіді, вимоги до них та особливості використання в різних вікових групах.
48. Програмові вимоги до знань дітей дошкільного віку про світ рослин.
49. Методика ознайомлення дітей із рослинами лісу.
50. Методика ознайомлення дошкільників із лучними рослинами.
51. Методика ознайомлення дошкільників із рослинами водойм.
52. Методика ознайомлення дошкільників із рослинами пустирів та придорожніми рослинами.
53. Методика ознайомлення дошкільників із бур'янами.
54. Особливості ознайомлення дітей з адвентивними рослинами.
55. Особливості ознайомлення дошкільників із кільчастими червами та молюсками.
56. Особливості ознайомлення дошкільників із членистоногими.
57. Особливості ознайомлення дошкільників із рибами.
58. Особливості ознайомлення дошкільників із земноводними.
59. Особливості ознайомлення дітей дошкільного віку з плазунами.
60. Особливості ознайомлення дітей дошкільного віку з птахами.
61. Особливості ознайомлення дітей дошкільного віку із ссавцями.
62. Методика ознайомлення дошкільників із водою.

63. Методика ознайомлення дошкільників із ґрунтом.
64. Методика ознайомлення дошкільників із повітрям.
65. Методика ознайомлення дошкільників із метеорологічними елементами та явищами.
66. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з Сонцем і його супутником.
67. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку із Землею і її супутником.
68. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з планетами Сонячної системи.
69. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку із зірками та сузір'ями.
70. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з дослідженням Космосу.
71. Методика проведення екскурсій на сільськогосподарський об'єкт із дітьми дошкільного віку.
72. Методика проведення віртуальних екскурсій на природу з дітьми дошкільного віку.
73. Еколого-психологічні тренінги як форма екологічної освіти дошкільників.
74. Визначення природничо-екологічної компетентності дошкільників. Характеристика структурних компонентів природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.

Список літературних джерел

Основна література

1. Лисенко Н.В., Мацук Л.О., Лисенко О.М. Ознайомлення з природою та основи проєкологічної освіти дітей дошкільного віку. Київ: Слово, 2019. 336 с.
2. Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників: курс лекцій / автор-укладач Л.П. Загородня. Глухів, 2023. 379 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1930>.
3. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько В.В. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 46 с.
4. Яришева Н. Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. Київ: Вища школа, 1993. 344 с.

Додаткова література

1. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років / кер. проєкту Огнев'юк В.О.; наук. ред. Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київський ун-т. ім. Грінченка, 2020. 419 с.
2. Загородня Л.П. Відкриваємо таємниці весняної природи. *Палітра педагога*. 2022. № 3–4. С. 3–9.
3. Загородня Л.П. Дитина в природному доквіллі. Впроваджуємо оновлений БКДО. *Дошкільне виховання*. 2021. №6. С.3–9.
4. Загородня Л.П. Діти, квіти та жуки, або Як ознайомити дошкільників із природним доквіллям. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2021. №7. С.4–9
5. Загородня Л.П. Подорожі в природу. Методичні аспекти організації роботи з дітьми. *Палітра педагога*. 2021. № 7–8. С. 3–8.
6. Загородня Л.П. Таємниці літо відкриває дітям. *Палітра педагога*. 2022. № 5–6. С. 3–9.
7. Загородня Л.П., Гавриш Н.В. Неосяжне небо над нами. *Методична*

скарбничка вихователя. 2021. №3. С. 4–19.

8. Згородня Л. Милуємося красою природи взимку. *Дошкільне виховання*. 2023. №2. С. 23–25.

9. Загородня Л.П. Теоретичні й методичні засади формування в дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток засобом творів Василя Сухомлинського /Теорія та методика дошкільної і початкової освіти: [монографія] / за заг. ред. О. В. Лобової, С. М. Кондратюк. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2023. 512 с. С. 31–58.

10. Zahorodnia, L., Danylchenko, I., & Marieieva, T. (2021). Using an Experience of the European Union to Form Future Preschool Teachers' Ecological Competence. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13(1), P. 262-280. URL: <HTTPS://LUMENPUBLISHING.COM/JOURNALS/INDEX.PHP/RREM/ARTICLE/VIEW/3259/2972>.

11. Liudmyla Zahorodnia. Formation of environmental competence of future specialists of preschool industry in the context of education for sustainable development. Role of science and education for sustainable development. Edited by Magdalena Wierzbik-Strońska and Iryna Ostopolets. Monograph 44. Publishing House of University of Technology, Katowice, 2021. 987 p. P.382–389.

12. Мельник О. С, Коренева І. М., Загородня Л. П., Данильченко І. Г. Досвід європейських країн у вирішенні питань екологічної безпеки: навчальний посібник. Суми : Видавництво «Мрія», 2017. 400 с.

13. Стежинки у Всесвіт. Комплексна освітня програма для дітей раннього і передшкільного віку / наук. кер. К. Крутій. Запоріжжя. ЛПІС. 2020. 244 с.

14. Tarasenko G. Cultural and educational functions of pedagogical education while solving environmental problems of society (search aspect of methodological approaches). *Український педагогічний журнал: Інститут педагогіки НАПН України*. 2018. № 4. С.30–37.

15. Тарасенко Г. Ведемо до природи стежинами поезії. *Дошкільне виховання*. 2019. № 5. С. 12–15

16. Тарасенко Г. Зими принади пізнаємо радо: формування в дітей природничо-екологічної компетентності. *Палітра педагога*. 2022. № 1. С. 3–7

Інтернет-ресурси

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Vazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.

2. Черняк В.М., Бочелюк О.І. Озеленення ділянки дошкільного навчального закладу: навчальний посібник для студентів ВНЗ та педагогічних працівників. Частина 1. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2010. 392 с. URL: https://book-ye.com.ua/upload/iblock/441/1ccdde38_e702_11e6_80c1_000c29ae1566_c7a78a3a_7cef_11e7_80cf_000c29ae1566.pdf.

3. Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів. Наказ МОЗУ від 24.03.2016. П. Санітарно-гігієнічні вимоги до улаштування території. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text>.

4. Мистецтво аранжування квітів. Ікебана. Бонсай. URL: <https://sway.office.com/AFRVRlbcLNNmrknc?ref=Link>.

5. Мистецтво ікебани. URL: <http://jak-zrobyty.pp.ua/3092-kebana-tradicyne-yaponske-mistectvo-aranzhuvannya-kvtv.html>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклади природознавчих розповідей

Сюжетна розповідь про омелюхів

(для дітей старшого дошкільного віку)

«Одного зимового вихідного дня я пішла до міського парку на прогулянку. Всі дерева і кущі були в льодяному полоні. Ніби льодяні шати одягла на них зима. Напередодні був дощ, а вночі – мороз, і в льодяному полоні опинилися віти і стовбури дерев та кущів. Сонце виблискувало на льодяних панцирах, в які були закуті гілочки рослин. На перший погляд це було красиво. Але ця краса оманлива, бо дерева і кущі під таким тягарем нахилилися до землі. Тоненькі і слабші не витримували і ламалися, особливо після подиху вітру. Лихо створило проблеми і для птахів, адже опинилися в льодовому полоні плоди дерев і кущів. Не продовбати зголоднілим пташкам слабким дзьобиком прозорого панцира, не добратися до корму. Як же вони харчуватимуться, як же виживуть у таких умовах? – подумала я. Аж раптом я побачила кущ шипшини, біля якого метушилася зграя різноманітних птахів – синичок, щиглів, горобців, чижів, омелюхів. Я придивилися і все зрозуміла. Птахи однією загальною сім'єю видобували собі харчі. Найсильніші серед них були омелюхи. Вони терпляче й зосереджено били дзьобом по льодяних кульках, на які перетворилися ягоди шипшини, поки ті не розколються і не вивільнять м'ясисті червоні плоди. А дрібніші пташки з-під самого носа чубатих трудівників хапають поживні шматочки. А омелюхи ніби й не помічають «зłodюжок», роздовбують щодалі нові й нові блискучочервоні кульки. Прекрасний приклад урятування слабих у скрутну годину, – подумала я.

Описова розповідь про омелюха

(для дітей середнього чи старшого дошкільного віку)

Дорослий омелюх зверху сірувато-бурий, на голові великий «чуб», на горлі чорна пляма, животик світло-бурий, крила мають чорне, біле, жовте, червоне пір'я. На сірому хвості широка чорна і жовта смуги, дзьоб і ноги темно-бурі. Узимку омелюхи живляться переважно ягодами і плодами, наприклад, брусницею, калиною, горобиною, омелою. У зимовий час часто зустрічаються в містах. У омелюха дуже чіпкі кігтички, що допомагає птахові утримуватися на гілках і скльовувати ягоди, які найважче дістати. Проте ця ж особливість заважає омелюху пересуватися по землі, що він і робить вкрай рідко і неохоче. За день омелюх з'їдає набагато більше плодів, аніж важить сам.

Приклади словесно логічних завдань

1. Троє друзів пішли до лісу на прогулянку. Руслан з Андрієм, вийшовши на сонячну лісову галявину, почали голосно перегукуватись один з одним.

– Зупиніться, – сказав Ярослав, – не галасуйте, адже зараз початок літа.

Чому Ярослав заборонив друзям це зробити?

Продовження додатка В

Відповіді дітей: «Шум може надто сильно злякати тварин. Через це вони можуть навіть залишити домівку – гніздо чи нору». Особливо тихо необхідно себе вести в лісі в період висиджування птахами пташенят.

3. Катруся з мамою вийшли на узлісся. Неподалік, на білих пелюстках ромашки сидів барвистий метелик.

– Тихо, мамо! Я зараз зловлю його, – прошепотіла Оленка.

– Не чіпай його, хай летить, – відповіла мама.

Чому мама не дозволила зловити метелика?

Відповіді дітей: «Метелики – дуже тендітні істоти, пошкодити його крила можна одним необережним рухом. Це може призвести до загибелі комахи».

3. Вихователька пішла з дітьми ранньою весною на прогулянку до лісу.

– Скільки красивих квітів, – вигукнула Оля, – давайте нарвемо букет.

– Не можна їх рвати, – сказала вихователька, – це підсніжники.

Чому вихователька не дозволила нарвати квітів?

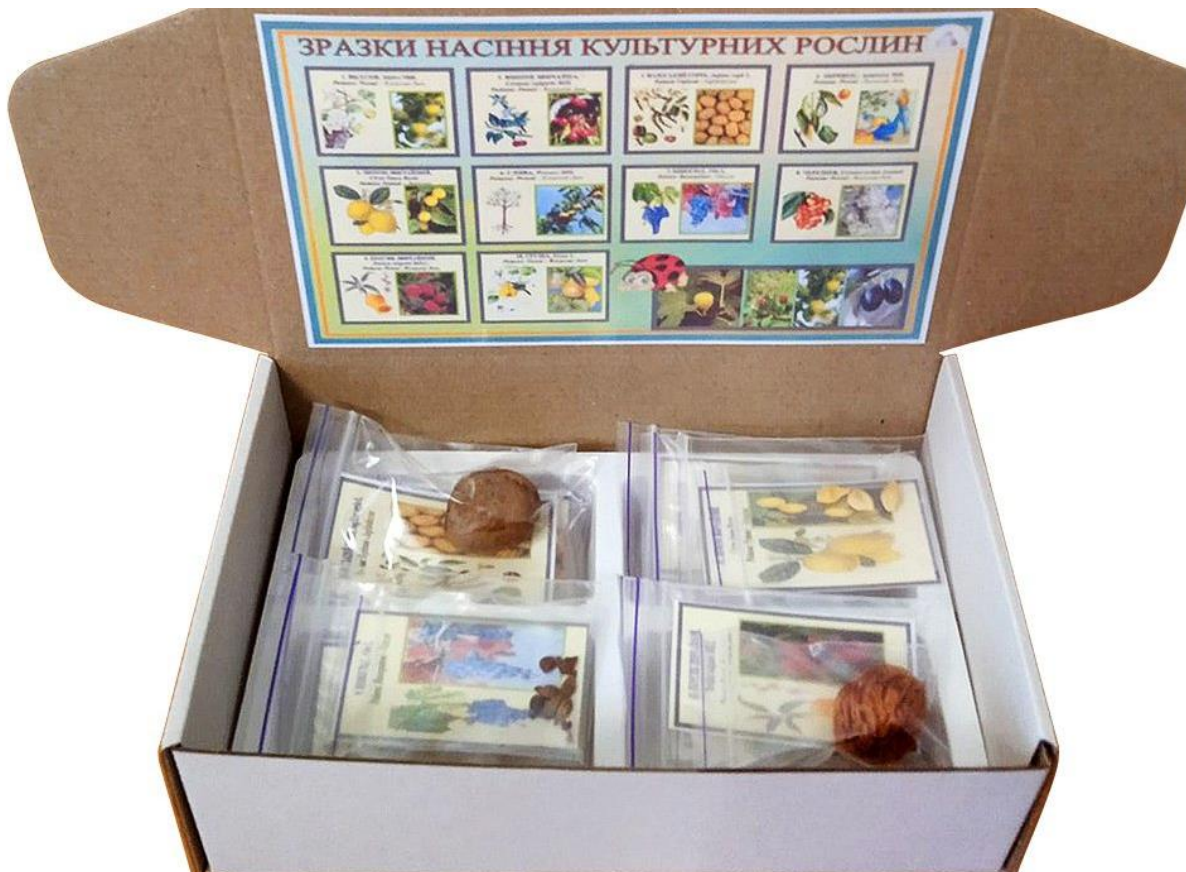
Відповіді дітей: «Ці квіти занесені до Червоної книги. Квітка, у якої зірвали надземну частину, не дає можливості рослині утворити насіння».

Додаток Г

Приклад оформлення колекцій із природніх матеріалів

Колекція плодів дерев і кущів (культурних чи декоративних рослин) для формування природничо-екологічної компетентності в дошкільників.

Продовження додатка Г

Додаток Д

Спостереження за блакитною синицею

(старша група)

Мета: продовжувати формувати знання про різні види птахів, зокрема синиць, помічати відмінності в їхньому зовнішньому вигляді, закріпити знання про будову тіла пташки, спосіб пересування й харчування, роль у природі й житті людини; підводити до розуміння причин появи синиць біля осель людей; розвивати естетичне сприймання, спостережливість, мовлення, творче мислення; виховувати естетичні почуття, емоційно-ціннісне

Продовження додатка Д

ставлення до синичок; формувати вміння правильно піклуватися про пташку взимку.

Хід

Діти, подивіться, будь ласка, які пташки прилетіли сьогодні на годівничку? Хто знає, як вони називаються? Це синички. Уважно подивіться на них і скажіть, чи всі вони однакові? Так, вони різні. Серед них є вже добре відома вам велика синиця і меншого розміру та іншого забарвлення синичка. Називається вона блакитна синиця. Як ви думаєте, чому?

Описова розповідь вихователя: блакитна синиця – маленька і красива пташка. Її оперення має яскравий блакитний і жовтий колір. Спинка синички зеленуватого кольору, животик світло-зелений з жовтим відтінком. Голівка в синички блакитного кольору, по обидві сторони дзьобика йдуть дві сині смужки. Також є синя смужка навколо шийки. Крила і хвіст птаха так само мають синювато-блакитний колір.

Чи подобається вам ця синичка? Чим? Що вона вам нагадує? Чому синички з'явилися саме зараз біля нашої годівнички? Чим їх можна годувати? Що не можна насипати в годівничку? Що птахам взимку переносити важче холод чи голод? Так, у маленьких птахів процеси травлення відбуваються досить швидко, тому їм треба часто і багато їсти. Якщо вони достатньо харчуються, то холод їм не такий страшний.

А хто знає, яке значення цих птахів у природі? Так, вони вигодовують своїх діток комахами і їх личинками і тим самим регулюють їх кількість. Влітку одна синичка з'їдає за добу комах стільки, скільки важить сама. У цих пташок гарна пам'ять, тому місця на нашій ділянці, де були розвішені годівнички, вони запам'ятають і обов'язково повернуться сюди навесні й влітку і знайдуть тут комах.

Підсумок. Діти, з якою пташкою ми сьогодні познайомилися під час спостереження? Як їх необхідно підтримувати взимку? За що ви могли б їм подякувати?

*Порівняльне спостереження за горобиною й калиною
(для дітей середньої і старшої групи)*

Мета: розвивати естетичне сприймання, виховувати естетичні почуття, емоційно-ціннісне ставлення до горобини й калини; продовжувати формувати знання про дерево і кущ взимку, роль у природі й житті людини.

Хід

Діти, сьогодні я запрошую вас на гостину до двох красунь, які є на ділянці. Про першу з них я пропоную послухати вірш:

Горобина край тину
Вся палає, мов жар,
Лине ключ журавлиний,
Їй гука з-попід хмар:
Йде зима за гаями,
Змерзнуть віти твої.
Полетімо із нами
В дальні, теплі краї.
Вся стоїть пурпурова,
Ніби жде у дворі,
Поки шалі пухові
Принесуть снігурі (М. Лисич).

Діти, про яке дерево йдеться у вірші? Про горобину.

Можна замість вірша загадати загадку:

Зріст у неї, як в ліщини,
А плоди, немов в калини.
Взимку пташечок годує,
Ягідками їх частує (Горобина).

А другу рослину ви назвете, якщо відгадаєте загадку:

Як прийде весна в садочок —

до лица білий віночок,
ну а восени цій кралі
приглянулися коралі (Калина).

Отже, ми сьогодні відвідаємо горобину й калину.

Діти, подивіться уважно на ці рослини і скажіть, чим вони схожі?

Обоє без листя, мають червоні, круглі ягоди, зібрані в кетяги. Ягоди мають лікарські властивості. Ними смакують птахи, звірі, люди.

А чим відрізняються ці рослини?

Після візуального обстеження діти називають такі відмінності рослин: калина – кущ, а горобина – дерево; горобина вища, а калина нижча; кора в горобини темна, у калини – світла.

Після обстеження рослин на дотик підсумовують: у горобини кора гладша на дотик, ніж в калини.

Після куштування плодів дерева й куща говорять: ягоди калини після морозу м'якші, кислувато-гіркуваті, а в горобини – твердіші і терпкуваті; у ягід горобини багато насінинок, а в калини – одна велика у формі сердечка.

Правильно, діти, ви спостережливі й назвали всі спільні й відмінні ознаки калини й горобини. Я лише нагадаю, що калина краще росте на більш вологих ділянках.

А яке значення цих рослин у природі? Очищають повітря. Особливо калина, яка може рости в досить забруднених місцях поблизу заводів і фабрик, обабіч жвавих магістралей. Головна умова – достатньо вологий ґрунт. Ягодами калини й горобини харчуються птахи і звірі.

А яке значення цих рослин у житті людини? Горобина й калина прикрашають ділянки біля осель, парки, сквери. Ліки з різних їх частин лікують чимало хвороб. Про калину й горобину складають легенди, вірші, загадки, пісні; є чимало прикмет (наприклад, якщо на горобині багато ягід, то зима буде сніжною і морозною). Художники відтворюють їх образи на своїх полотнах. Калина є символом України.

Підсумок. Діти, за якими рослинами ми спостерігали? Як до них треба ставитися?

Додаток Е

Д/гра «Де хто зростає?»

Мета: поглибити й закріпити знання дітей про рослини різних фітоценозів; формувати вміння добирати рослини відповідно до місця, де вони ростуть; розвивати пізнавальний інтерес, пам'ять, мислення.

Матеріали: картки із зображенням рослин різних фітоценозів (ялина, дуб, сосна, мати-й-мачуха, тонконіг, конюшина, волошка, очерет, рогіз, глечик жовтий) та зображення лісу, луки, водойми.

Хід

Діти, перед вами картки із зображення лісу, луки, водойми. Розгляньте картинки та назвіть рослини. Поєднайте, будь ласка, картки із зображеними на них рослинами з картками місця, де вони ростуть. А тепер давайте перевіримо, як нам це вдалося. Назвіть рослини, які ростуть у лісі. Назвіть рослини, які ростуть на луках. Назвіть рослини, які ростуть на водоймах.

Додаток Ж

Д/гра «Хто де живе?»

Мета: поглибити й закріпити знання дітей про тваринний світ; формувати вміння добирати тварин до місця їх існування; розвивати пізнавальний інтерес, пам'ять, мислення.

Матеріали: картки із зображенням тварин та картки із зображенням лісу, луки, водойми.

Хід

Діти, перед вами картки із зображення лісу, луки, водойми. Розгляньте картинки та назвіть тварин. Поєднайте, будь ласка, картки із зображеними на них тваринами з картками місця, де вони живуть. А тепер давайте перевіримо, як нам це вдалося. Назвіть тварин, які живуть у лісі. Назвіть тварин, які мешкають на луках. Назвіть тварин, які живуть у водоймах.

Дослідницька діяльність

«Повітря навколо нас» для дітей п'ятого року життя

Мета: поглибити знання дітей про повітря, експериментальним шляхом довести, що повітря є скрізь навколо нас, його містять усі оточуючі порожні предмети, розвивати уважність, допитливість.

Обладнання: склянка, миска з водою, губка на кожну дитину, крейда, посуд із водою на кожну дитину.

Попередня робота: обстежити та визначити властивості губки, крейди.

Хід заняття

Сьогодні ми, малята любі,
Дослідження продовжимо свої,
Про невідомі таємниці світу,
Що нас оточують на матінці Землі.
Повітря і не видно, і не чути.
Але без нього нам не обійтись.
Не можна ні хвилиночки пробути.
Ось ти навколо себе подивись.

Усі ми чули, що повітря є навколо нас, але його не можна побачити, не можна взяти до рук. Так може й немає ніякого повітря, а це лише припущення вчених? Але не будемо гадати, а спробуємо з'ясувати, в яких предметах є повітря. Для цього поекспериментуємо.

Дослід 1. «Повітря є в оточуючих предметах»

Припущення: склянка порожня

Хід досліду

Склянку перевертаємо та опускаємо в посудину з водою, поступово один бік склянки піднімаємо, виходять бульбашки. Діти, ви говорили, що склянка порожня, чому ж з неї втікали бульбашки? (*Відповіді дітей*).

Продовження додатка И

Висновок: Бульбашки, які піднімалися на поверхню води, – це повітря, яке було в склянці.

Дослід 2. «Повітря є в порожнистих предметах»

Припущення 1: Губка пухка, тому що в ній є повітря.

Хід досліду

Зверніть увагу на губку, яка лежить у вас на столі. Яка вона? Пропоную долонькою притиснути губку до столу. Що з нею сталося? (*Відповіді дітей*). Тепер відпустіть. Якою тепер стала губка? (*Відповіді дітей*). Що допомагає губці бути завжди пухкою? (*Відповіді дітей*). Нам допоможе перевірити вода. Пропоную покласти губку в посуд з водою та притиснути долонею. Що ви помітили? (*Відповіді дітей*). Що це за бульбашки? (*Відповіді дітей*).

Висновок: У губці є повітря.

Припущення 2: У крейді є повітря.

Хід досліду

Візьміть шматок крейди та стисніть його у долонці. Який він? (*Відповіді дітей*). Візьміть стаканчики з водою та киньте грудочку крейди в нього. Що ви побачили у воді? Що то за бульбашки? (*Відповіді дітей*).

Висновок: У твердій грудочці крейди є повітря. Ось ми і визначили, що повітря є навколо нас, що воно є всюди.

Повітря – це велике диво, діти,
І все життя – це казка чарівна,
І кожній миті треба нам радіти,
Земля казкова в нас одна.

Додаток К

Схема аналізу проведення гри

1. Вибір гри.
2. Визначення мети гри.

Продовження додатка К

3. Наявність необхідного дидактичного забезпечення для проведення гри.
4. Розглядання і коротка бесіда про предмети, з якими діти будуть грати.
5. Пояснення правил гри.
6. Хід гри.
7. Підсумок гри (оцінювати діяльність дітей у грі залежно від вікових та індивідуальних особливостей).
8. Доцільність прийомів, використовуваних вихователем на всіх етапах проведення гри.

Схема аналізу проведення трудової діяльності дошкільників

1. Бесіда про об'єкт природи (зовнішній вигляд, необхідність дотримання умов для існування, значення для людини, для природи).
2. Постановка мети і формування позитивної мотивації до праці.
3. Забезпечувати посиленість дитячої праці, враховуючи їх вікові та індивідуальні особливості.
4. Підбір обладнання (яке відповідає педагогічним, гігієнічним вимогам).
5. Доцільність застосування прийомів керівництва трудовою діяльністю дітей (вказівка, запитання, порада, показ способу дії, пояснення, нагадування, виконання операції разом з дитиною тощо).
6. Підведення підсумків роботи.
7. Доцільність прийомів, використовуваних вихователем на всіх етапах проведення праці.

Схема аналізу проведення спостереження в природі

1. Вид спостереження і його відповідність етапові засвоєння знань дітьми.

Продовження додатка К

2. Відповідність програмового матеріалу віку дітей.
3. Підготовка до спостереження (підбір об'єктів чи явищ природи, прийоми привернення уваги до них: запитання, пояснення, розповідь, порівняння тощо).
4. Послідовність спостереження (сприймання об'єктів чи явищ природи, розглядання чи опис характерних ознак, сезонні зміни, значення в природі та житті людини, характер показу та пояснень, характеристика питань, наявність ігрових прийомів).
5. Підведення підсумків спостереження.
6. Доцільність прийомів, використовуваних вихователем на всіх етапах проведення спостереження.

Схема аналізу проведеного еколого-психологічного тренінгу

1. Вибір виду тренінгу.
2. Визначення мети, добір матеріалів для тренінгу.
3. Кількість учасників тренінгу, місце проведення.
4. Відповідність тексту, що проговорює вихователь, чи завдань, які пропонуються дітям їхньому віку.

Схема аналізу проведення дослідів

1. Вид дослідів.
2. Підготовка дітей до дослідів (вихователь проводить із дітьми бесіду, щоб зацікавити їх дослідом).
3. Початок дослідів (обговорення умов і висунення припущень).
4. Хід дослідів (спостереження дітей за ходом дослідів, обмін думками).
5. Заключний етап (обговорення результатів дослідів).
6. Доцільність прийомів, використовуваних вихователем на всіх етапах проведення дослідів.

Додаток Л

Лепбук (lapbook) – це книга-розкладка або саморобна тека з кишеньками, віконцями, рухливими деталями. У ній збирається матеріал з певної теми. При цьому лепбук – це не просто виріб. Це заключний етап дослідницької роботи, яку виконують під час вивчення певної теми. Щоб заповнити цю теку, потрібно відшукати потрібну інформацію. Створення лепбуку допоможе закріпити і систематизувати вивчений матеріал, а розгляд теки надалі дозволить швидко освіжити в пам'яті пройдену тему.

Загородня Людмила
Петрівна
доктор педагогічних наук,
професор, завідувач
кафедри дошкільної
педагогіки і психології
Глухівського НПУ
імені О. Довженка

Дмитренко Аліна
Павлівна
доктор філософії, старший
викладач, завідувач
кафедри теорії і методики
дошкільної освіти
Глухівського НПУ
імені О. Довженка